

د افغانستان اسلامي امارت

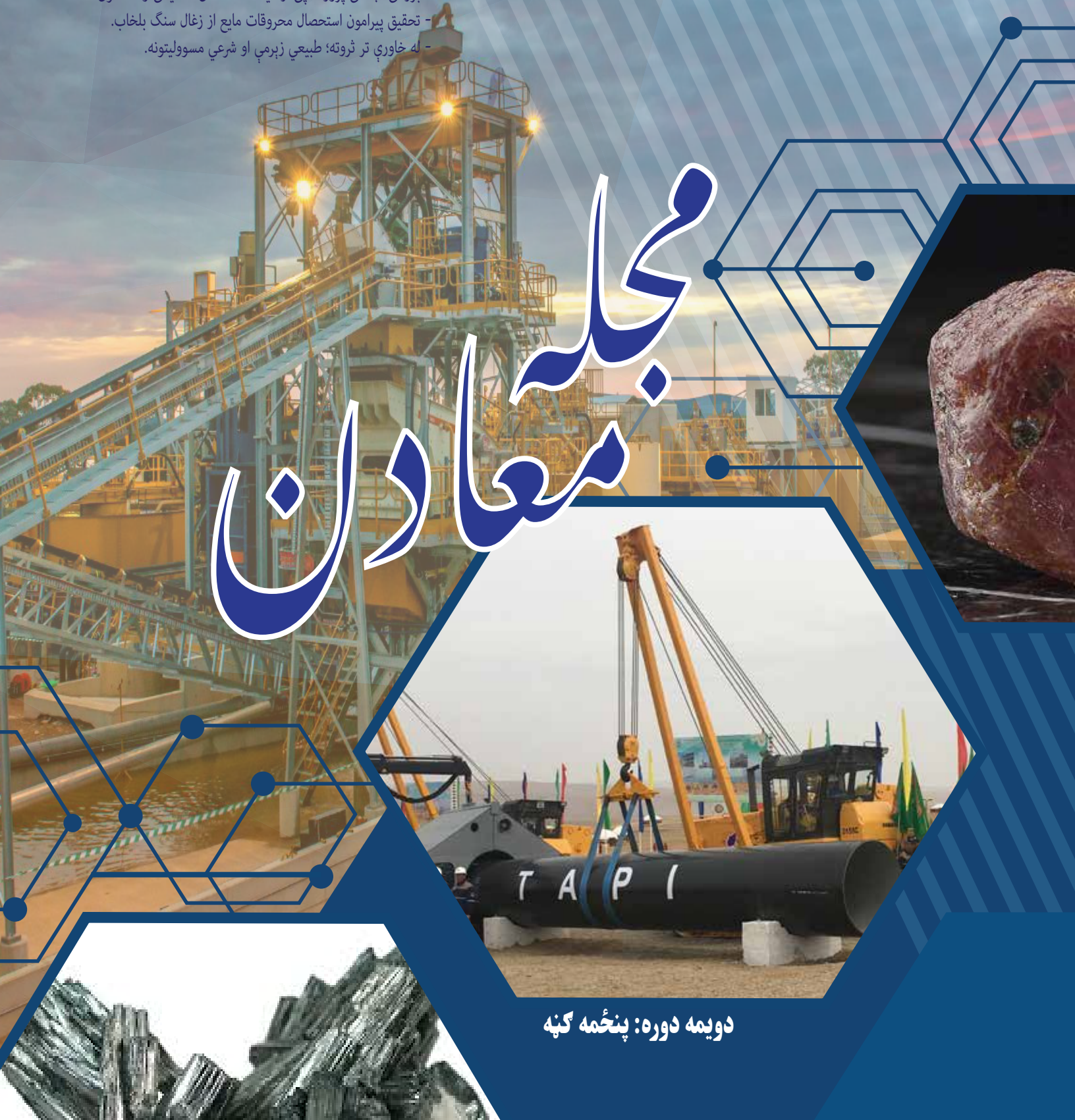

د کانونو او پټرولیم وزارت

په دغه ګڼه کې

- په تخار ولایت کې سمټي د سرو زرو کان د کیندنې عملي چارې پیل شوې.
- د طوطي میدان سیمې د ګازو بلاک عملي چارې پیل شوې.
- بررسی اجمالی پروژه ټاپی از دیدگاه اقتصادی، تخنیکي و منطقوي.
- تحقیق پیرامون استحصال محروقات مایع از زغال سنگ بلخاب.
- له خاورې تر ثروته؛ طبیعي زېرمې او شرعي مسوولیتونه.

مجله معادن

دویمه دوره: پنځمه ګڼه

مجله معادن

د امتياز څښتن: د کانونو او پټروليم وزارت
ترتيب کونکي: د اطلاعاتو او عامه اړيکو آمریت
مسوول مدير: نصير احمد ارغنديوال
ډيزاينر: مطيع الله سحر احمدزی
چاپ کال: ۱۴۰۴، لړم مياشت
دويمه دوره: پنځمه گڼه، کال ۱۴۰۴ هـ ل
ټوک شمېر: ۷۰۰

کتنپلاوی

محمد حامد بارز
حضرت خان تسلي
ذبيح الله همراه

يادونه: د مضمونونو او مقالو مسووليت د درنو ليکوالانو پر غاړه دی.
د مجلې ليکنو څخه گټه اخيستنه د سرچينې په يادولو سره جواز لري.

لړليک / فهرست مخ

سرليک الف

خبرونه ۱۰۰۱

د وزارت شعار ۱۱

بررسی اجمالی پروژه تاپی از دیدگاه اقتصادی،
تخنیکي و منطقي ۱۶-۱۲

د سروزو د کان کیندنې چاپیریالي اغېزې ۲۰-۱۷

تحقیق پیرامون استحصال محروقات مایع از زغال
سنگ بلخاب ۳۲-۲۱

له خاورې تر ثروته؛ طبيعي زېرمې او شرعي مسوولیتونه ۴۰-۳۳

معلومات عمومی در ارتباط به کروند نجیبه یا زیوری ۴۴-۴۱

معرفی ریاست تفتیش تخنیکي معادن ۴۹-۴۵

سرلیک

زمونږ گران ملک افغانستان یو له هغو غرنیو ملکونو څخه دی، چې زیاتې ارزښتناکې کاني زېرمې لري. په دغو زېرمو کې سره زر، سپین زر، پلاتین، مس، سرب، هایدروکاربنونه، ډبرو سکاره، نادره فلزات لکه مولبدن، والفرام، قلعي، بریلیم، سیزیم، لیتیم، تنتالیم، نیوبیم، یورانیم... قیمتي او نیمه قیمتي ډبرې لکه یاقوت، زمرد، تورمالینونه، لاجورد، سینګاري ډبرې او نور شامل دي.

افغانستان پراخې کاني سرچینې لري، چې ځینې قیمتي ډبرې یې د پېړیو راهیسې د سیمې او له سیمې هاخوا په نړۍ واله کچه شهرت لري. دا څرګنده ده چې د ملک په کچه د پراخو کاني زېرمو شتون د کارموندنې او عوایدو د لوړوالي لپاره یوه پیاوړې بالقوه زمینه ده. خو د دغو سرچینو د ښې ګټې اخیستنې لپاره لا زیاتو جیولوجیکي څېړنو او د کانونو او پټرولیم وزارت له اړوندو برخو سره ګډو همکاريو ته اړتیا ده، څو وکولای شو د غیرمسلکي او غیرقانوني استخراج مخه ونیسو او کانونو د معیاري، پرمختللو او عصري وسایلو په وسیله استخراج کړو.

په دې سره به وکولای شو چې د ملک ستونزې یو څه حل کړو، یعنې اقتصادي بحران او بېکارۍ کچه په بریالیتوب اداره کړو او د خپلو وګړو لپاره د کارموندنې زمینې برابرې کړو، تر څو د دغو عوایدو له لارې خپل ملک د ځان بساینې پر لور بوځو.

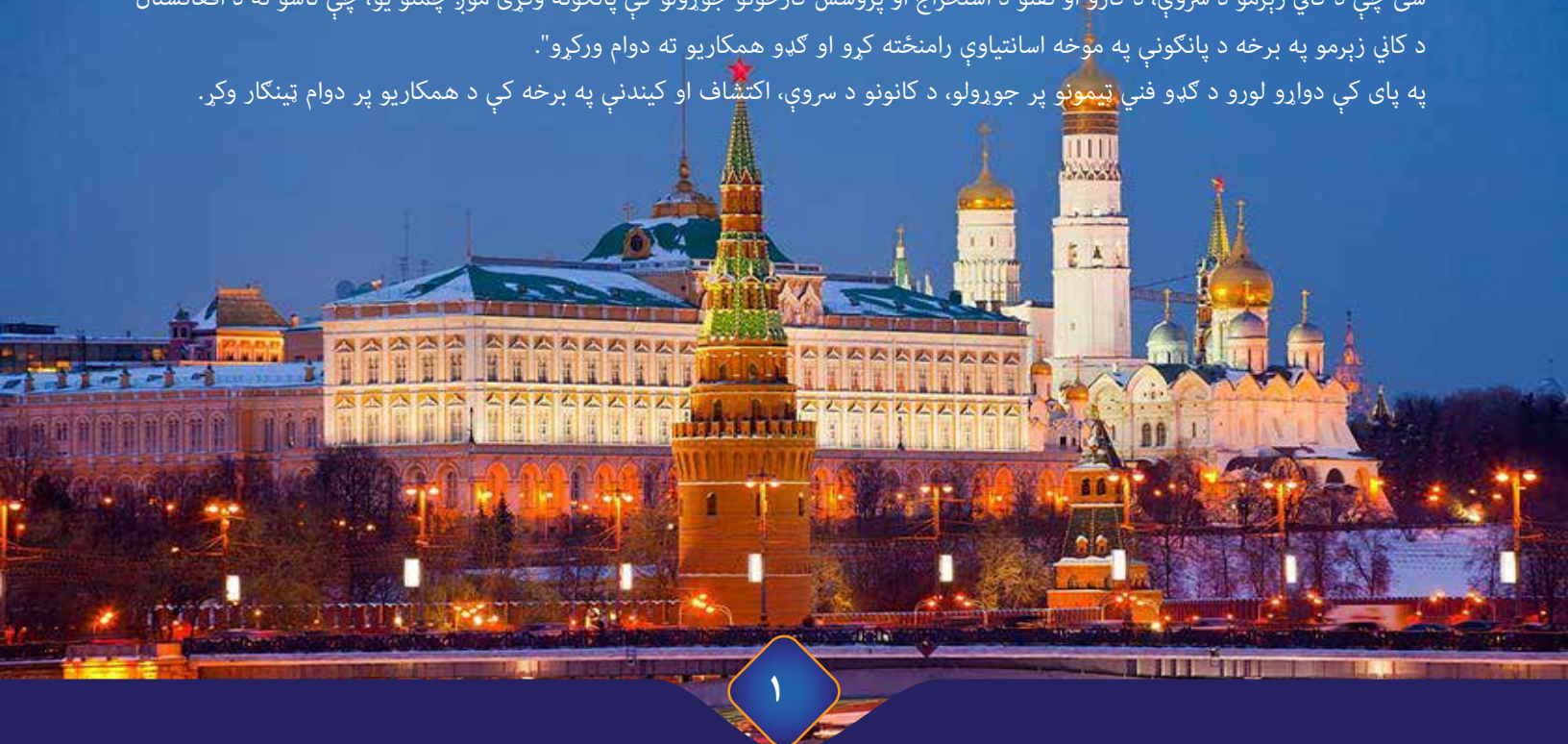
د کانونو مجله د وزارت له مهمو نشریو څخه شمېرل کېږي، په دغه مجله کې د وزارت فعالیتونو، لاسته راوړنو، علمي او فني مقالو، دیني مطالبو، ارزښتناکو کاني معلوماتو او د لویو اقتصادي پروژو د پرانیستلو راپورونه خپرېږي.

خبرونه

د کانونو او پترولیم وزیر د تاتارستان جمهوریت د لومړي وزیر له مرستیال سره وکتل

د کانونو او پترولیم وزیر الحاج ملا هدایت الله بدري د مالي او اداري مرستیال مولوي حسام الدین صابري او یو شمېر رئیسانو په شتون کې د تاتارستان جمهوریت د لومړي وزیر له مرستیال د صنعت او سوداګرۍ له وزیر اولیګ ولادیمرو ویچ کورو بچینکو او مل پلاوي سره د وزارت د غونډو په تالار کې وکتل.

په دې لیدنه کې دواړو لورو د افغانستان او تاتارستان د ګډو اقتصادي اړیکو او پانګونې د پیاوړتیا په موخه خبرې وکړې. د تاتارستان د لومړي وزیر مرستیال د خپل ملک د کمپنیو په اړه معلومات وړاندې کړل زیاته یې کړه: "زموږ شرکتونه د نفتو، اوسپنې او سرو زرو په برخه کې د ښو تجربو په لرلو سره په بېلابېلو ملکونو کې کار کوي او ژمن یو چې د افغانستان د کاني زېرمو په برخه کې ګډې همکارۍ او د پانګونې په برخه کې کار وکړو دغه راز یې د نفتو، جستو، اوسپنې او سرو زرو کانونو په برخه کې د پانګونې په موخه لهوالتیا څرګنده کړه". د کانونو او پترولیم وزارت وزیر د کاني زېرمو په برخه کې د دوی د لهوالتیا هر کلی وکړ ویې ویل: "افغانستان پراخې کاني زېرمې لري تاسې کولای شئ چې د کاني زېرمو د سروې، د ګازو او نفتو د استخراج او پروسس کارخونو جوړولو کې پانګونه وکړئ موږ چمتو یو، چې تاسو ته د افغانستان د کاني زېرمو په برخه د پانګونې په موخه اسانتیاوې رامنځته کړو او ګډو همکاريو ته دوام ورکړو". په پای کې دواړو لورو د ګډو فني ټیمونو پر جوړولو، د کانونو د سروې، اکتشاف او کیندنې په برخه کې د همکاريو پر دوام ټینګار وکړ.

ТНФ'25

ТАТАРСТАНСКИЙ
НЕФТЕГАЗОХИМИЧЕСКИЙ
ФОРУМ

26-28 АВГУСТА

СИБУР

ТАИФ

НЕФТ

АО

د کانونو او پترولیم وزیر د تاتارستان د نفتو، گازو او کیمیاوي صنعتي فورم کې ګډون وکړ

د کانونو او پترولیم وزیر الحاج ملا هدایت الله بدري د لوړپوړي پلاوي په مشرۍ د تاتارستان جمهوریت په رسمي بلنه د یاد ملک د نفتو، گازو او کیمیاوي صنعتي فورم کې د ګډون پر مهال وینا وکړه.

د کانونو او پترولیم وزیر د یاد ملک له رهبرۍ څخه د مننې سربېره د دواړو ملکونو د اړیکو، د افغانستان د نفتو او گازو د بډایه زېرمو او له یاد ملک څخه د ټکنالوجۍ د لېږد په اړه خبرې وکړې همداراز یې پانګوالو ته بلنه ورکړه، تر څو د افغانستان د کاني زېرمو په برخه کې پانګونه وکړي.

نوموړي پلاوي د تاتارستان د جمهور رئیس په مشرۍ له لوړپوړي پلاوي سره د لیدنې په ترڅ کې، دواړو لورو خپل وړاندیزونه او نظریات شریک کړل او پرېکړه یې وکړه، چې یوه ګډه فني کمېټه دې جوړه شي تر څو د همکاریو زمینه لا پراخه شي. همداراز تاتارستاني چارواکو ژمنه وکړه، چې د افغان محصلینو لپاره به د تحصیلي بورسونو او د مسلکي وړتیاوو لوړولو په برخه کې همکاري کوي.

افغان پلاوي د سفر په ترڅ کې د تات د نفتو دولتي شرکت له مشرتابه پلاوي سره ولیدل، یاد شرکت د افغانستان له اړوندو ادارو سره د فني همکاريو، د متخصصینو د لېږلو او د روزنیزو برنامو د برابرولو ډاډ ورکړ.

په میدان وردگ ولایت کې د سرب او انټیموني د پروسس کارخونه پرانیستل شوه

په میدان وردگ ولایت کې د افغان قرغیز د سرب او انټیموني د پروسس کارخونه د کانونو او پتروليم وزیر الحاج ملا هدایت الله بدري، د چارو ادارې لوی رئیس شیخ نورالحق انور، د یاد ولایت والي، امنیه قومندان او د بېلابېلو ادارو استازو سیمه ییزو مسوولینو، د یادې کارخونې رئیس او د رسنیو استازو په شتون کې پرانیستل شوه.

د چارو ادارې لوی رئیس د یادې کارخونې د پرانیستې په مراسمو کې وویل: "د خوښۍ ځای دی چې نن موږ په ملک کې د سرب او انټیموني د پروسس د کارخونې پرانیستې شاهدان یو، په دې سره به نه یوازې دا چې زموږ اقتصاد پیاوړی شي، بلکې زیات کاري فرصتونه به وګړو ته هم برابر شي".

دغه راز د کانونو او پتروليم وزیر زیاته کړه: "الحمد لله اوس مهال به د سرب او انټیموني د خامو موادو پروسس په کور د ننه ترسره شي، موږ ژمن یو چې په ملک کې د ټولو منرالونو د پروسس په برخه کې داسې ورته کارخونې جوړې شي".

په پای کې د یادې کارخونې رئیس د خپلو کارونو او په ورځني ډول د (۳۶۰) ټنه ډبرو د پروسس او په خپلو چارو کې د روڼتیا په اړه خبرې وکړې.

د یادونې وړ ده چې په دغه کارخونه کې به (۴۰۰) کسانو ته په مستقیم او ګڼ شمېر نورو وګړو ته په غیر مستقیم ډول د کار زمینه برابره شي.

په تخار ولایت کې د سمټي سروزو کان د کیندنې عملي چارې پیل شوې

د تخار ولایت چاه آب ولسوالۍ سمټي د سروزو کان اول بلاک د کیندنې او پروسس چارې یې د کانونو او پټرولیم وزارت وزیر الحاج ملا هدایت الله بدري، د تخار ولایت امنیه قومندان، سیمه ییزو مسوولینو، د چینا افغانستان شرکت استازو او رسنیو په شتون کې د کیندنې چارې پیل شوې.

د کانونو او پټرولیم وزیر د یاد کان د عملي چارو د پیل په اړه خوشي څرګنده کړه ویې ویل: "چې د یاد کان د چارو په پیل سره به ډېرو وګړو ته کاري فرصتونه برابر شي او د کار په برخه کې به لومړیتوب د سیمې خلکو ته ورکړل شي، همداراز نوموړي په کور دننه د کاني موادو په پروسس ټینګار وکړ".

د تخار امنیه قومندان شته امنیت په ټول ملک کې د لویو پروژو د پلي کېدو لپاره د باور وړ وباله او د تخار د کاني شرکتونو استازو ته یې د امنیت د ټینګښت په موخه د همکاريو ډاډ ورکړ.

په پای کې د یاد شرکت استازي د سمټي کان د کیندنې د عملي چارو د پیل په اړه وویل: "موږ ټولو هغو اصولو ته ژمن یو چې په تړون کې یې یادونه شوې ده او همدارنګه به د سیمې خلکو ته د کار او ټولنیزو خدماتو په برخه کې هم کار ترسره کړو".

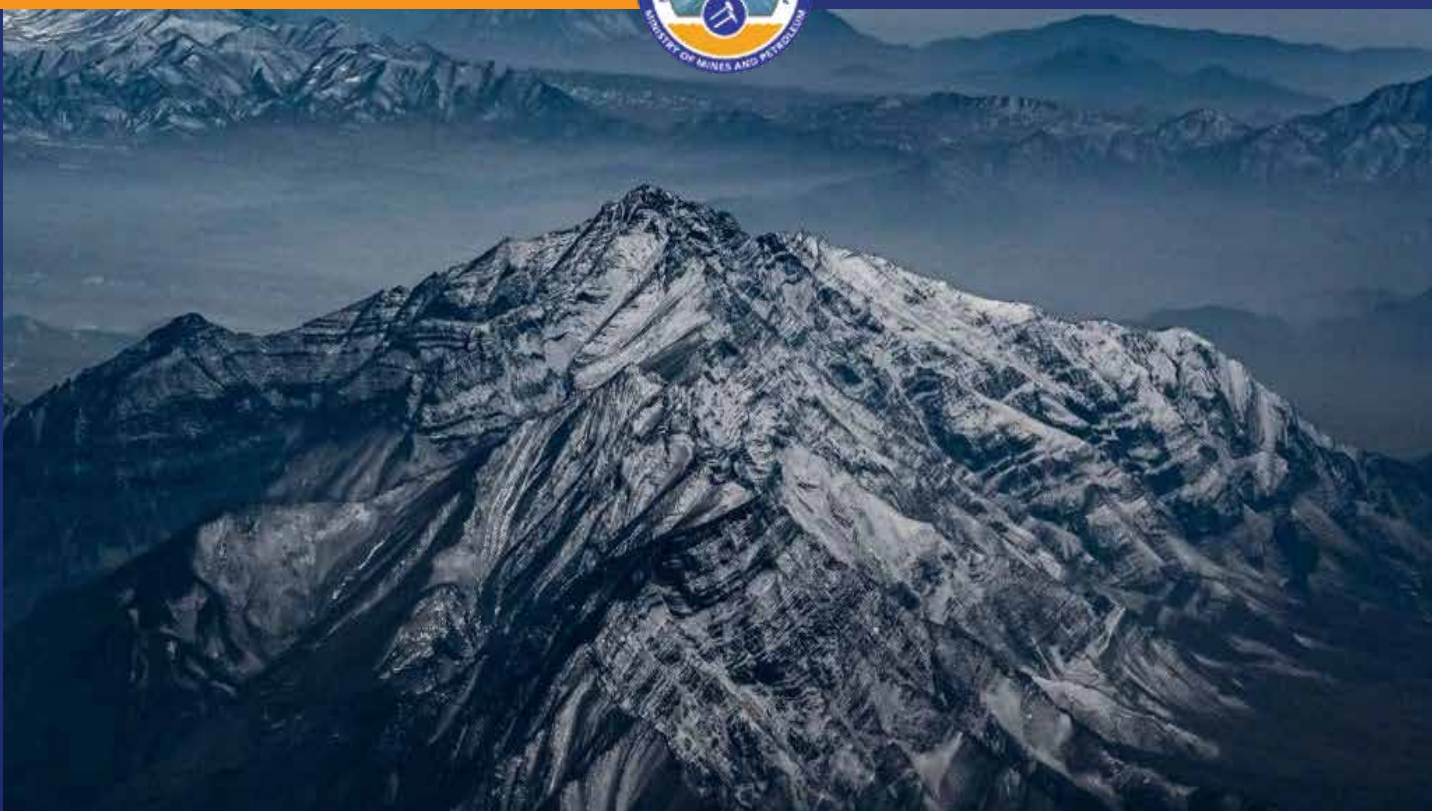
Delta International

د کانونو او پترولیم وزیر د دلتا انټرنیشنل کمپنۍ له اجرایوي رئیس سره وکتل

د کانونو او پترولیم وزیر الحاج ملا هدايت الله بدري په خپل کاري دفتر کې د سعودي عربستان دلتا انټرنیشنل کمپنۍ له اجرایوي رئیس شاهر التقي او د کام انرژي رئیس زمري کامگار سره وکتل. په دې لیدنه کې د یادې کمپنۍ اجرایوي رئیس د خپلې کمپنۍ په اړه معلومات وړاندې کړل او دغه راز یې د افغانستان د نفتو او گازو په برخه کې د پانګونې سربېره د ټاپي نللیکې د غځولو په برخه کې د پانګونې په موخه خپله لېوالتیا څرګنده کړه نوموړي ژمنه وکړه چې دوی به د افغان انجیرانو سره خپلې تجربې شریکې کړي.

د کانونو او پترولیم وزیر ورته ښه راغلاست ووايه او د افغانستان د نفتو زېرمو په اړه یې ورسره معلومات شریک کړل ښاغلي وزیر صاحب وویل: "موږ غواړو چې د سعودي عربستان پانګوالو سره په ګډه کار وکړو ترڅو د افغانستان په کاني زېرمو کې پانګونه وکړي موږ بډایه کاني سرچینې لرو، ټول بهرني او کورني پانګوال کولای شي پانګونه وکړي زه ستاسو د لېوالتیا هرکلی کوم او د کانونو د قانون او کړنلارې اړوند به په یادو برخو کې درسره همکاري وکړو".

په پای کې دواړو لورو د فني ټیمونو د غونډو د دوام په موخه یادښت لاسلیک کړ.

د ملک د کاني زېرمو په برخه کې ترکي پانگوال خپله لېوالتيا څرگنده کړه

د کانونو او پټرولیم وزیر الحاج ملا هدايت الله بدري په خپل کاري دفتر کې له ترکي پانگوال سره وکتل.

یاد پانگوال د کاني زېرمو په برخه کې د پانگونې او د خپلې کمپنۍ د چارو په اړه لنډ معلومات وړاندې کړل وې ویل: "زموږ کمپنۍ ډېره تجربه لري له ډېرو کلونو راهیسې د کاني سرچینو په برخه کې کار کوو، موږ چمتو یو چې د کانونو، ودانیزو چارو او د تېلو د تصفیې په برخه کې پانگونه وکړو نوموړي دغه راز د نفتو او گازو څاهگانو د بیارغونې خبره وکړه زیاته یې کړه، چې په یادو برخو کې د دوی کمپنۍ ښې وړتیاوې لري".

د کانونو او پټرولیم وزیر د هغوی د لېوالتیا هر کلی وکړ او ویې وویل: "موږ له هغه چاسره کار کولو ته ژمن یو چې هغوی ښې وړتیاوې لري دغه راز نوموړي ورسره د کاني سرچینو په برخه کې د پانگونې په موخه د اسانتیاوو رامنځته کولو ژمنه وکړه".

به مراسم افتتاحیه پروژه سروي و استخراج گاز ساحات گازی
طوطی میدان خوش آمدید

د طوطی میدان د گازی ساحو د خبرنې او استخراج د پروژې
د پرانیستې مراسمو ته ښه راغلاست

Totimaydon" investitsion blokida geologik qidiruv ishlari
va mahsulot taqsimoti to'g'risidagi bitim loyihasing
rasmii ochilish marosimi.

د طوطی میدان سیمې د گازو بلاک عملي چارې پیل شوې

د جوزجان ولایت د طوطی میدان گازو بلاک عملي چارو د پرانیستې په مراسمو کې د ریاست الوزراء اقتصادي مرستیال ملا عبدالغني برادر، د کانونو او پترولیم وزیر الحاج ملا هدایت الله بدري، د کار او ټولنیزو چارو وزارت مرستیال مولوي محمد ذاهد احمدزي، د بلخ والي الحاج محمدیوسف وفا، د اسلامي امارت ځینو نورو لوړپوړو چارواکو او د ازبکستان د جمهور رئیس ځانګړی استازی عصمت الله ایرګشوف، د ازبکستان جمهوریت د انرژۍ وزارت مرستیال بختیار محمد کریموف د ایریل کام شرکت رئیس او د رسنیو استازو ګډون کړی وو.

د ریاست الوزراء اقتصادي مرستیال ملا عبدالغني برادر وویل: " ډېر د خوښۍ ځای دی چې د طوطی میدان د گازو بلاک د تولید، اکتشاف او استخراج په موخه د ایریل کام شرکت ته سپارل کېږي، چې نن ورځ به یې عملي چارې پیل شي، په دې سره به ګڼ شمېر وګړو ته کاري فرصتونه برابر شي او افغانستان به د گازو په برخه کې ځان بسیاینې ته ورسوي او له ملک څخه بهر ته به د گازو د لېږد زمینه هم برابره شي. هغه زیاته کړه: په ټولو کورنیو او بهرنیو پانګوالو غږ کوم، چې په افغانستان کې پانګونه وکړي او د قراردادي شرکت له مسوولینو څخه هیله کوم چې ټول معیارونه په پام کې ونیسي".

د کانونو او پترولیم وزیر الحاج ملا هدایت الله بدري زیاته کړه: " افغانستان او ازبکستان تاریخي ګاونډیان دي، زموږ د ولسونو اړیکې له پخوا د وروړولۍ، سوداګرۍ او ګډو ګټو پر بنسټ ولاړې دي. نن ورځ د انرژۍ او طبیعي سرچینو په برخه کې د ملګرتیا یو نوی فصل پرانیستل کېږي، دا پروژه کولای شي د افغانستان او ازبکستان ترمنځ د اقتصادي مشارکت یوه ښه بېلګه وګرځي یاد کان (۷۵۰۰) کیلومتره مربع مساحت لري، له مخکې پکې (۵۰) ساختماني جوړښتونه تثبیت شوي او شاوخوا (۳۰) ژورې شاه ګانې شتون لري، د کانونو او پترولیم وزارت او ایریل کام شرکت ترمنځ یې تړون د (۲۵) کلونو لپاره د اکتشاف، تولید او استخراج په موخه لاسلیک شوی، هغه یادونه وکړه چې افغانستان د جامدو کانونو ترڅنګ د نفتو او گازو پراخې زېرمې لري، د اسلامي امارت موخه داده چې له دغو سرچینو څخه د ملک د ځان بسیاینې، پرمختګ او د خلکو د هوساینې لپاره ګټه پورته کړي، د همدې موخې لپاره مو د هلمند او کټواز نفتي حوزې د سروې په موخه اعلان ته سپارلي".

د ازبکستان د جمهور رئیس ځانګړی استازی عصمت الله ایرګشوف وویل: " د ازبکستان او افغانستان اړیکې د ښه ګاونډیتوب پر بنسټ ولاړې دي له ټولو هغو کسانو څخه مننه کوم چې د طوطی میدان د گازو پروژې د عملي چارو د پیل په برخه کې هلې ځلې کړي".

د کام ګروپ شرکت ستر سلاکار انجنیر محمد گل خلمي د کام انرژي او طوطی میدان پروژې په اړه معلومات وړاندې کړل زیاته یې کړه: " زموږ ستراتیژۍ د پروژې د پلي کېدو په برخه کې د تطبیق وړ ده، موږ به په دغه پروژه کې له نوې ټکنالوجۍ څخه ګټه پورته کړو، د سیمې د انرژۍ په برخه کې به دغه پروژه حیاتي رول ولري".

د ازبکستان د انرژۍ وزارت مرستیال بختیار محمد کریموف د ازبکستان جمهوریت له لوري د یادې پروژې د پیل په اړه مبارکي وړاندې کړه او د دواړو ملکونو ترمنځ یې دغه پروژه د اړیکو د پیاوړتیا سبب و ګڼله او د افغانستان له ځوان نسل سره یې په یادو برخو کې د تجربو شریکولو خبره وکړه.

دغراز د کار او ټولنیزو چارو وزارت د کار مرستیال الحاج مولوي محمد ذاهد افغانستان او ازبکستان ښه ګاونډیان یاد کړل او هیله یې څرګنده کړه، چې د پروژې چارې په ښې همغږۍ سره ترسره شي او د کار په برخه کې لومړیتوب افغانانو ته ورکړل شي.

دیدار معین پالیسی و برنامه‌ها با سرمایه گذاران بخش خصوصی جمهوری اسلامی ایران

عبدالرحمن قانت، معین پالیسی و برنامه‌های وزارت معادن و پټرولیم، با مهرداد اکبریان رئیس انجمن سنگ آهن ایران و حسین روستایی نماینده سفارت جمهوری اسلامی ایران و هیئت همراه‌شان در سالون کنفرانس‌های وزارت معادن و پټرولیم دیدار و گفتگو نمودند. محترم قانت ضمن خوش‌آمدید به مهمانان، حضور آنان را گامی مهم در راستای تحکیم روابط اقتصادی میان دو کشور دانسته و معلومات مفصل در خصوص ظرفیت‌ها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بخش معادن افغانستان ارایه نمود. در این دیدار دو طرف روی گسترش همکاری‌های اقتصادی، به ویژه در زمینه اکتشاف، استخراج و سرمایه‌گذاری روی منابع معدنی افغانستان تبادل نظر کردند و بر تقویت روابط دوجانبه میان افغانستان و ایران تأکید ورزیدند. آقای اکبریان ضمن قدردانی از میزبانی رهبری وزارت، علاقه‌مندی بخش خصوصی ایران را در زمینه سرمایه‌گذاری در معادن افغانستان ابراز نمود. در پایان معین پالیسی و برنامه‌ها با استقبال از این علاقه‌مندی، اطمینان داد که مطابق با قوانین و طرز‌العمل‌های نافذه معدن‌کاری، همکاری لازم صورت خواهد گرفت.

هوکره لیکونه

د کانونو او پترولیم وزارت د افغانستان لپاره د ناروې هیئت سره د همکاری هوکره لیک لاسلیک کړ

د کانونو او پترولیم وزارت او د افغانستان لپاره د ناروې هیئت ترمنځ د ځمکپوهنې د خطرونو د څېړنې او معلوماتو راټولولو او د پروژو د پلي کولو په اړه هوکره لیک لاسلیک شو.

دغه هوکره لیک د کانونو او پترولیم وزیر الحاج ملا هدایت الله بدري او په افغانستان کې د ناروې هیئت رئیس تاریا میګنوسن واکړدال له لوري د وزارت د بېلابېلو برخو رئیسانو او متخصصینو په شتون کې لاسلیک کړ.

په یاده غونډه کې د کانونو او پترولیم وزیر د هوکره لیک د ارزښت، موخو، دندو او نورو اړوندو موضوعاتو په اړه خبرې وکړې او د ناروې هیئت څخه یې وغوښتل، چې د وزارت کارکوونکو د وړتیاوو لوړولو په برخه کې همکاري وکړي او د ګډې څېړنیزې هیئت د جوړېدو خبره یې وکړه.

د ناروې هیئت مشر د وزارت د مشرتابه څخه مننه وکړه ویې ویل: "په دې هوکره لیک کې د دواړو لورو دندې ځانګړې شوي دي او موږ ژمنه کوو، چې د کانونو او پترولیم وزارت سره په بشپړه توګه همکاري وکړو".

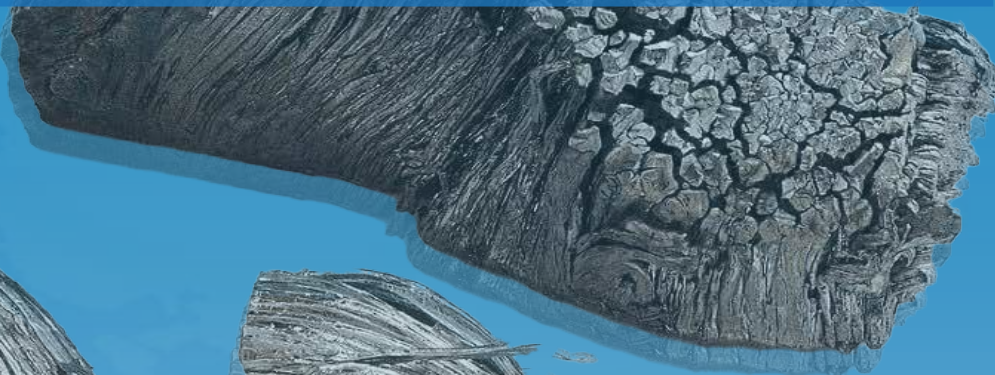
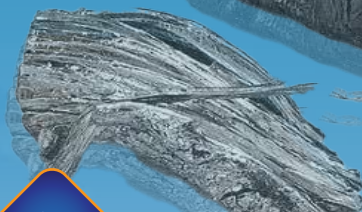
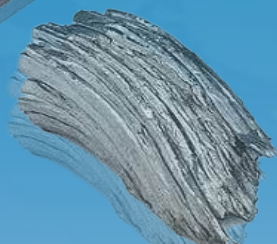
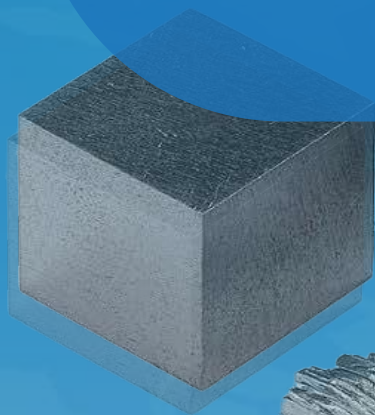
د یادونې وړه ده، چې دا هوکره لیک اته مادې لري، چې د علمي، څېړنیزو او تعلیمي فعالیتونو او د وزارت د کارکوونکو او متخصصینو د وړتیاوو لوړولو برخې پکې شاملې دي.

امضای تفاهم نامه سرب و جست

وزارت معادن و پترولیم با منصور احمدزی رئیس شرکت کابل لمر تفاهم نامه احداث فابریکه پروسس سرب و جست را به امضا رسانید.

این فابریکه با سرمایه گذاری (۱۰۰) میلیون دالر امریکایی در سه مرحله احداث و ظرفیت تولید روزانه آن الی (۵۰۰۰) تن می رسد.

شرکت به منظور تأمین انرژی مورد ضرورت فابریکه دستگاه برق حرارتی را احداث می نماید و به منظور تأمین مواد خام این دستگاه، بالای معدن زغال سنگ نیز سرمایه گذاری خواهد نمود.

کانونہ د اقتصادی خپلواکی، هوساینې او ځان بساینې لویه وسیله ده

بررسی اجمالی پروژه تاپی از دیدگاه اقتصادی، تکنیکی و منطقه‌ای

محمد اشرف رحمان اوغلی

انجنیر پایپ لاین پروژه تاپی

۱ - مقدمه

پروژه‌های پایپ لاین انتقال گاز بین کشورها بحیث یکی از مهم‌ترین زیربناهای انرژی در سطح منطقه‌ای و جهانی، دارای ابعاد مختلف فنی، اقتصادی و حقوقی بوده، تحلیل همه‌جانبه آنها جهت موفقیت و ثبات این پروژه‌ها حیاتی می‌باشد. از لحاظ فنی، دیزاین و ساختمان پایپ لاین مستلزم رعایت معیارهای پیشرفته انجینیری، تکنالوجی عصری، سیستم‌های نظارتی و مکانیزم‌های تأمین مصونیت در مقابل حوادث طبیعی و خطرات احتمالی می‌باشد. انتخاب مسیر صحیح با در نظر داشت ریلیف، خطرات محیط زیستی و دسترسی به منابع ضروری، از عوامل اساسی موفقیت فنی پروژه است.

از نظر اقتصادی، پایپ لاین‌های گاز می‌توانند نقش مهم را در بهبود اقتصاد داخلی کشورها ایفا نماید، از طریق ایجاد عواید ترانزیتی، ایجاد شغل، کاهش وابستگی به منابع انرژی بیرونی، و تسهیل همکاری‌های منطقه‌ای. تحلیل مصارف - عاید، سرمایه‌گذاری ابتدایی، مقدار مفاد سرمایه‌گذاری، و ارزیابی بازار مقصد از عناصر کلیدی در محاسبه اقتصادی بودن پروژه محسوب می‌شود.

در بُعد حقوقی، اجرای چنین پروژه‌ها ضرورت به تدوین موافقت‌نامه‌های چند جانبه، رعایت قوانین جهانی انرژی، چارچوب‌های حقوقی مربوط به حاکمیت حکومت‌ها، حقوق ترانزیت، حل منازعات، و مسائل مرتبط با امنیت انرژی می‌باشد. همچنان، در قراردادهای پایپ لاین باید منافع متقابل کشورهای ذیدخل تضمین گردد و مکانیزم‌های نظارت و تطبیق به صورت شفاف تعریف گردد.

در نتیجه، موفقیت پروژه‌های پایپ لاین گاز وابسته به تعامل سازنده بین عناصر فنی، اقتصادی و حقوقی بوده، و نیازمند میتود چند بُعدی و همکاری‌های وسیع منطقه‌ای و بین‌المللی می‌باشد.

۲ - خلاصه

پروژه تاپی (TAPI) که اختصار نام کشورهای ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هند است، یکی از پروژه‌های بزرگ منطقوی در عرصه انتقال گاز طبیعی می‌باشد. هدف این پروژه انتقال گاز از ساحه گازدار گلکنیش ترکمنستان از مسیر افغانستان به پاکستان و بعداً هند است. طول این پایپ‌لاین حدود (۱۸۲۰) کیلومتر بوده و سالانه (۳۳) میلیارد متر مکعب گاز طبیعی از آن انتقال می‌گردد. در افغانستان، این پایپ‌لاین از ولایات هرات، فراه، هلمند و کندهار عبور می‌نماید و فرصت‌های مهم برای توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال و تقویت زیربناها فراهم می‌سازد.

در این اواخر، پروژه تاپی وارد مرحله عملی شده و فاز اول آن از نقطه صفری ترکمنستان تا ولسوالی گذره ولایت هرات به طول (۱۵۳) کیلومتر آغاز گردیده است. در این فاز، ساختمان پایپ‌لاین، احداث سرک موازی و استملاک زمین بعد از دسمبر سال (۲۰۲۴) به جدیت رسیده‌گی شده است. با وجود پیشرفت‌های چشمگیر و نبود موانع امنیتی عمده، این پروژه وارد مرحله جدیدی از تطبیق گردیده که می‌تواند در تأمین انرژی، ایجاد فرصت‌های شغلی و توسعه اقتصادی افغانستان نقش اساسی داشته باشد.

از نظر کشورهای ذینفع، تاپی برای ترکمنستان مسیر جدید و مهم جهت صادرات گاز به بازارهای آسیای جنوبی است که اقتصاد این کشور را بهبود می‌بخشد. افغانستان بحیث کشور ترانزیتی از عواید، فرصت‌های شغلی و تقویت همکاری‌های منطقوی مستفید می‌گردد. پاکستان با دریافت گاز، مشکل کمبود انرژی خویش را کاهش داده و صنایع را توسعه می‌دهد و هند نیز از منبع پایدار و ارزان انرژی این پروژه بخاطر رشد اقتصادی خویش استفاده می‌نماید.

در سطح منطقوی و بین‌المللی، پروژه تاپی اهمیت زیاد دارد بر علاوه تأمین انرژی کشورهای مصرف‌کننده گاز، نقطه وصل بین آسیای مرکزی و جنوبی است که همکاری‌های اقتصادی، امنیت انرژی و تجارت فرامنطقوی را تقویت می‌نماید. این پروژه نمونه از دیپلماسی اقتصادی موفق است که توجه نهادها و سازمان‌های بین‌المللی را به خود جلب نموده است. هدف این مقاله بررسی اجمالی پروژه تاپی از دیدگاه اقتصادی، فنی و منطقوی به خصوص پیشرفت‌های فاز اول آن در افغانستان است.

۲ - روش تحقیق

روش جمع‌آوری معلومات این مقاله بر اساس معلومات مورد ضرورت در مجموع از منابع ثانوی چون گزارش‌های رسمی، اسناد پروژه، موافقت‌نامه‌ها، مطالعات امکان‌سنجی ترتیب شده توسط بانک انکشاف آسیایی، کمپنی پایپ‌لاین تاپی لمیتد و اسناد نهاد همکاری اقتصادی جمع‌آوری گردیده است. و تمرکز اصلی به بررسی پروسه اجرایی پروژه در ساحه، مسایل فنی، حقوقی و اداری موجود بوده است. از جمله محدودیت‌های تحقیق، می‌توان به دسترسی محدود به بعضی معلومات جدید و گزارش‌های داخلی اشاره نمود که در تحلیل نهایی در نظر گرفته شده است.

۳ - مسایل فنی پروژه تاپی

طول مجموعی پروژه تاپی حدود (۱۸۲۰) کیلومتر است که از ساحه گازدار گلکنیش در ترکمنستان آغاز گردیده و بعد از عبور خاک افغانستان و پاکستان، در ایالت پنجاب هند به پایان می‌رسد. ظرفیت انتقالی این پایپ‌لاین، سالانه (۳۳) میلیارد متر مکعب گاز طبیعی تخمین گردیده است. در قلمرو افغانستان، مسیر پایپ‌لاین حدود (۸۲۲) کیلومتر را در بر می‌گیرد و از ولایت هرات آغاز می‌گردد، بعداً از ولایات فراه، هلمند و قندهار عبور می‌نماید.

فاز اول پروژه، که در مرحله تطبیق قرار دارد، مسیر بین نقطه صفری در مرز ترکمنستان-افغانستان تا ولسوالی گذره ولایت هرات را در بر می‌گیرد که مجموعاً دارای (۱۵۳) کیلومتر می‌باشد.

در قسمت سهم گیری کشورهای دخیل، باید گفت: که پروژه تاپی به قسم مشترک توسط چهار کشور ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هند مدیریت می شود. ترکمنستان بحیث صادر کننده گاز، مسئول تأمین منابع انرژی پروژه بوده و گاز را از ساحه گازدار گلکنیش فراهم می سازد. افغانستان بحیث کشور ترانزیت، نقش اساسی در عبور این پروژه دارد و از طریق آن، به فرصت های شغلی، گسترش زیربناها و عواید ترانزیت دست خواهد یافت. پاکستان و هند نیز بحیث کشورهای مصرف کننده بزرگ، متعهد به خرید گاز منتقل شده از این مسیر می باشد. پروسه تطبیق و مدیریت عمومی پروژه از طریق کمپنی پایپ لاین تاپی لمیتد (TAPI Pipeline Company Limited) صورت می گیرد و بانک انکشاف آسیایی (ADB) در این مرحله بحیث مشاور فنی و مالی، نقش کلیدی ایفا می نماید.

پروسه عملی ساختمان پروژه در داخل خاک افغانستان، به خصوص در فاز اول آن، از دسمبر سال (۲۰۲۴) آغاز گردیده و تا ماه اگست سال (۲۰۲۵)، دارای پیشرفت های فنی قابل ملاحظه بوده است. بر اساس ارقام موجود، تاکنون سروی انجیری مسیر به طول (۷۲) کیلومتر (۶۹) کیلومتر از مسیر آماده سازی، سرک موازی پایپ لاین به طول (۶۸) کیلومتر و تمدید پایپ لاین به (۱۴) کیلومتر رسیده است. همچنان، کندن کاری جر (۱۳) کیلومتر، عایق کاری قسمت های ولدینگ شده لاین پایپ ها در همین طول، و دفن لاین پایپ ها در جری های حفر شده نیز (۱۳) کیلومتر صورت گرفته است.

این پیشرفت ها، نشان دهنده تعهد امارت اسلامی افغانستان در قبال تطبیق موفقانه پروژه تاپی و همکاری مؤثر با شرکای بین المللی و کشورهای عضو در چارچوب این طرح بزرگ منطقوی می باشد.

از لحاظ مالی، مصارف مجموعی پروژه تاپی بین (۸-۱۰) میلیارد دالر امریکایی تخمین گردیده است. منابع مالی این پروژه از طریق مشارکت چهار کشور عضو، سرمایه گذاری های مستقیم کمپنی های بین المللی، و حمایت نهادهای تمویل کننده مانند بانک انکشاف آسیایی تأمین می گردد. افغانستان از طریق مشارکت در کمپنی تاپی و ایفای نقش ترانزیتی، از مزایای اقتصادی مختلف چون عواید ترانزیت، مالیات، خدمات فنی، اشتغال زایی و رشد زیربناها بهره مند خواهد گردید.

۴ - چالش ها و فرصت ها

با آغاز موفقانه کار عملی پروژه تاپی در داخل خاک افغانستان و پیشرفت محسوس آن تا بیش از صد کیلومتر، اکنون زمینه مؤثر تطبیق این طرح بزرگ منطقوی در کشور فراهم گردیده است. در حالی که مشکلات امنیتی در افغانستان تا حد زیادی رفع گردیده و پروسه کاری در فضای با ثبات ادامه دارد، اما مشکلات امنیتی هنوز در بخش های از مسیر این پروژه در داخل خاک پاکستان و بعضی نواحی هند باقی است که می تواند پروسه تطبیق در آن کشورها را به تأخیر مواجه سازد. بر علاوه، روابط سیاسی پرتنش بین کشورهای دخیل در پروژه، بخصوص بین پاکستان و هند، و نیز بعضی اختلافات دیدگاه بین افغانستان و پاکستان، از جمله عوامل است که به هماهنگی منطقوی در سطح کلان تأثیر گذاشته است.

با آن هم، فرصت های اقتصادی ناشی از پروژه تاپی برای تمامی کشورهای عضو قابل ملاحظه است از افزایش عواید ترانزیت به افغانستان گرفته تا تأمین پایدار انرژی به پاکستان و هند، و ایجاد بازار مطمئن صادرات گاز به ترکمنستان، همه بیانگر منافع وسیع اقتصادی این پروژه می باشد. پروژه تاپی، نه تنها یک مسیر انتقال گاز، بلکه یک محور همکاری های منطقوی به شمار می رود که می تواند به امنیت انرژی، ایجاد وابستگی های اقتصادی مثبت بین کشورها، و در نهایت به تقویت توسعه پایدار در سطح منطقه منجر گردد.

۵ - تاثیرات جیوپولیتیکی و منطقه‌ای

پروژه پایپ‌لاین گاز طبیعی تاپی یکی از پروژه‌های استراتژیک مهم در آسیای مرکزی و جنوب آسیا است که نقش اساسی در تأمین انرژی و تقویت همکاری‌های منطقه‌ای دارد. این پایپ‌لاین که از ترکمنستان شروع شده و از افغانستان و پاکستان می‌گذرد تا به هند برسد، می‌تواند منابع گاز طبیعی آسیای مرکزی را به بازارهای بزرگ جنوب آسیا وصل سازد. اهمیت این پروژه از نظر جغرافیایی به دلیل ایجاد کریدورهای جدید انرژی و کاهش وابستگی به مسیرهای سنتی است که امنیت انرژی کشورهای منطقه را افزایش می‌دهد. این پروژه تأثیر زیادی بر روابط بین کشورها و قدرت‌های بزرگ دارد. کشورهای منطقه مانند ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هند با همکاری در این پروژه می‌تواند بر علاوه بهره‌برداری اقتصادی، روابط سیاسی خویش را نیز تقویت کند. در عین حال، این پروژه از دید قدرت‌های بزرگ جهانی مانند روسیه، چین و ایالات متحده امریکا نیز بسیار مهم است، چون هر کدام تلاش می‌نمایند نفوذ خویش را در این منطقه استراتژیک حفظ و گسترش دهد. بنابراین، موفقیت یا عدم موفقیت پروژه تاپی می‌تواند بر توازن قوا و سیاست‌های منطقه‌ای تأثیر مستقیم بگذارد.

از طرف دیگر، پروژه تاپی با سیاست‌های انرژی جهانی به شدت مرتبط است. در شرایطی که جهان در سدد منابع انرژی پایدار و متنوع می‌باشد، این پایپ‌لاین می‌تواند سهم زیاد را در تأمین انرژی پاک و مقرون به صرفه ایفا نماید. همچنین، این پروژه به کاهش وابستگی کشورهای جنوب آسیا به منابع انرژی وارداتی از مناطق دور دست کمک می‌کند و باعث افزایش امنیت انرژی منطقه می‌شود. در نهایت، تاپی می‌تواند نمونه از همکاری‌های منطقه‌ای برنده در عرصه انرژی باشد که تاثیرات مثبت آن خارج از مرزهای جغرافیایی دیده می‌شود.

۶ - نتیجه‌گیری

پروژه پایپ‌لاین گاز طبیعی تاپی بحیث یکی از ابتکارات استراتژیک و بزرگ منطقه‌ای، موضوع مذکور بطور عموم ترکیب از عناصر فنی، اقتصادی، حقوقی و جیوپولیتیکی را در برداشته که تطبیق موفقانه آن نیازمند توجه همه‌جانبه و هماهنگی بین کشورهای عضو می‌باشد. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد که با وجود بعضی چالش‌ها، پیشرفت‌های قابل ملاحظه در فاز اول پروژه در داخل افغانستان، شاهد روشن از جدیت و اراده قوی برای تحقق این طرح می‌باشد. این پروژه نه تنها پلت فورم جهت انتقال انرژی، بلکه زمینه ساز تعاملات اقتصادی و سیاسی پایدار در سطح منطقه است.

از لحاظ منطقه‌ای، تاپی یکی از پروژه‌های است که می‌تواند رول اساسی در تأمین انرژی پایدار برای کشورهای مصرف کننده، ایجاد عواید و اشتغال به کشور ترانزیتی، و تقویت اقتصاد صادرات محور به کشور تولید کننده ایفا نماید. همچنان، این پروژه به ایجاد وابستگی‌های مثبت اقتصادی، ظرفیت آن را دارد تا منازعات سیاسی را کاهش داده و فرصت‌های تفاهم و همکاری دراز مدت را فراهم سازد. نقش تاپی در ایجاد ارتباط بین آسیای مرکزی و جنوبی، این پروژه را به یک پل استراتژیک در سیاست انرژی منطقه مبدل ساخته است. با توجه به فرصت‌ها و چالش‌های شناسایی شده، چند پیشنهاد جهت بهبود پروسه همکاری و رفع موانع موجود مطرح می‌گردد:

۱ - تقویت هماهنگی سیاسی و دیپلماسی انرژی بین کشورهای عضو جهت حل اختلافات، ایجاد اعتماد و تسریع در پروسه تطبیق پروژه.

۲ - ایجاد مکانیزم‌های شفاف نظارت، ارزیابی و تطبیق در سطح ملی و منطقه‌ای، به خصوص جهت مدیریت منابع مالی، زمان بندی و مسئولیت فیزیکی پروژه.

۳ - جلب حمایت دوامدار نهادهای جهانی چون بانک انکشاف آسیایی، بانک جهانی و سازمان‌های انرژی برای تأمین مشوره‌های فنی و منابع مالی.

۵ - ارتقای ظرفیت فنی و مدیریت داخلی در کشورهای چون افغانستان از طریق آموزش، انتقال دانش و سرمایه‌گذاری در زیربناهای مربوطه.

برعلاوه این موارد، لازم است تا تحقیقات آینده به جنبه‌های تخصصی تر از پروژه پرداخته شود. به خصوص مطالعات عمیق در زمینه تأثیرات محیط زیستی دراز مدت، امنیت انرژی، تحلیل ریسک جیوپولیتیکی، و محاسبه منافع اقتصادی قابل درک برای مردم محل می تواند در تصمیم‌گیری‌های بهتر و اصلاحات آینده نقش تعیین کننده ایفا کند.

در پایان، باید اذعان داشت که پروژه تاپی فراتر از یک پروژه انرژی، به همکاری‌های اقتصادی و سیاسی در منطقه است که در گذشته شاهد بحران‌های متعدد بوده است. اگر این پروژه به شکل موفق به انجام برسد، می‌تواند به الگویی برای سایر طرح‌های مشترک منطقه تبدیل شده و فصل جدیدی از همگرایی و توسعه در آسیای مرکزی و جنوبی بوجود بیاورد.

۷ - منابع و مأخذ

موافقت‌نامه بین‌الحکومتی (۲۰۱۰)، ۱۱ دسمبر).

بانک انکشاف آسیایی (۲۰۱۵، ۲۹ جولای) مطالعات امکان سنجی فنی، پنیپن.

بانک انکشاف آسیایی (۲۰۲۰، جون)، کنسیفت نوت پروژه تاپی.

ترکمن گاز ستیت کنسرین (۲۰۲۱، ۱۱ اپریل)، پروژه پایپ‌لاین تاپی، برآورد ستراتیژی آفتیک هرات.

وزارت معادن و پترولیم افغانستان (۲۰۲۱، اکتوبر)، ستراتیژی آفتیک هرات.

وزارت معادن و پترولیم افغانستان (۲۰۲۴، ۳۰ اگست)، موافقت‌نامه کشور میزان.

کمپنی پایپ‌لاین تاپی لمیتید (۲۰۲۵، ۲۳ اگست)، گزارش روزمره فعالیت‌های فاز اول پروژه تاپی.

انجنیر محمد سلیم شعورزاده

د کانونو او پترولیوم وزارت د مس عینک ریاست
د چاپیریال ساتنې کارپوه

د سرو زرو

د کان کیندنې چاپیریالي اغېزې

سریزه

د کان کیندنې په صنعت کې ګټه اخیستنې (Beneficiation) هغه پروسه ده، چې د هغې له مخې له کاني ډبرو څخه بېکاره مواد لرې کېږي او د کاني ډبرو اقتصادي ارزښت لوړوي او د دې پروسې په پایله کې د لوړې درجې محصول او ضایعات تولیدیږي. که څه هم فلزي ډبرې په لوړه کچه فلزات لري، خو د دې با وجود هم ډېر ضایعات ورڅخه تولیدیږي. د سرو زرو کانونه سربېره پر اقتصادي اړخونو، د چاپیریال لپاره زیان رسوونکي اغېزې هم لرلای شي. د هوا او اوبو ککړتیا، د ژویو ډولونو له منځه تګ، د خوړو اوبو سرچینو ککړېدل، د استوګنې سیمو ویجاړېدل، د ځنګلونو له منځه تلل او د څړځایونو خرابېدل هغه اغېزې دي چې د سرو زرو کانونه یې پر چاپیریال پرېږدي.

د سرو زرو استخراج د انسانانو او حیواناتو روغتیا له جدي ګواښ سره مخ کوي او ان په ځینو مواردو کې د ژویو د ډولونو د ورکېدو لامل ګرځي. د تلپاتې او واقعي تګلارو غوره کول او د دولت، صنعت او سیمه ییزې ټولنې ترمنځ د همکارۍ پیاوړتیا د سرو زرو د کان کیندنې په بهیر کې اړینه ده.

په حقیقت کې، اقتصادي او ټولنیز ارزښتونه باید د ټولنیز مسوولیت سره یو ځای وي. یعنې د دغو منابعو ګټه اخیستل باید د طبیعي سرچینو د ساتنې په موخه وي او ټول هغه اقدامات ترسره شي چې د سرو زرو د کان کیندنې چاپیریالي اغېزې تر ټولو ټیټې کچې ته ورسوي.

کلیدي ټکي

گټه اخيستن (Beneficiation)

د ککړونکي مواد (Pollutants)

د چاپېريال د مدیریت پلان (Environmental Management Plan)

د کان بندول، زیانمنو سیمو بیا رغونه او ترمیم (Closure plan and rehabilitation Plan)

د چاپېريال د اغېزو ارزونه (Environmental Impact Assessment)

د څیړنې ډول

دا څیړنه د ثانوي تحقیقاتو په تگلاره متکې ده، چې د شته مستندو سرچینو لکه علمي مقالو، څیړنیزو اسنادو او صنعتی راپورونو له لارې د معلوماتو ژور تحلیل ترسره کوي.

د سروزو استخراج که بې اصوله او بې خونديتوبه ترسره شي، د لنډې مودې گټه لري، خو اوږدمهاله زیانونه یې خورا خطرناک دي.

د انسان، حیوان او طبیعت د ساتنې لپاره باید دا کار د ساینسي معیارونو او چاپېريالي قوانینو له مخې وشي.

موخه

د سروزو د کان کیندنې د زیان رسوونکو چاپېريالي اغېزو د کمولو لپاره باید اقدامات وشي. د تلپاتې ټکنالوجۍ کارول، د منرالو بیاځلي کارول، د بیا نوي کېدونکو انرژيو سرچینو گټه اخیستل او د چاپېريالي معیارونو رعایت لکه د اړینو جوازونو ترلاسه کول او د زیانمنو سیمو بیا رغونه د دغو اقداماتو یوه برخه ده.

پر طبیعت د سروزو د کان کیندنې چاپېريالي اغېزې

سره له دې چې سره زر مثبتې اقتصادي گټې لري، خو چاپېريال ته هم ستر تاوان رسولی شي. د دغو زیان رسوونکو اغېزو له ډلې:

- د اوبو د سرچینو له منځه تگ

- د اقلیمي شرایطو منفي اغېزې

- د استوگنې سیمو ویجاړېدل

۱- د اوبو د سرچینو له منځه تگ

د سروزو د استخراج بهیر ډېرو اوبو ته اړتیا لري. دا بهیر د اوبو د سرچینو د له منځه تلو او ککړتیا لامل ګرځي.

د سروزو د استخراج په بهیر کې ککړونکي مواد

ځینې کیمیاوي مواد لکه سیماب (Hg) او آرسنیک (As) د سروزو د منرالو په استخراج کې جدي ستونزې جوړوي او د لرې کولو بهیر یې ډېر لګښت لري. همدارنګه، تلوریم (Te)، تالیم (TI)، بیسموت (Bi)، پیروټیت (Pyrrhotite)، انټیموان (Sb)، پیریت (Pyrite) د اکسید کېدو په صورت کې د ککړتیا سرچینه ګرځي. (۲).

د سیانید کارول

د سروزو د استخراج په بهیر کې د سیانید کارول تر ټولو خطرناکو میتودونو څخه دی. سره له دې چې دا طریقه اقتصادي او متالورژیکي ده، خو د چاپېريال او د کارګرانو د روغتیا لپاره جدي ګواښ بلل کېږي. سیانید (Cyanide) داسې بوی لري لکه د تریخ بادام (bitter almonds) یعنې هغه بادام چې خوند یې خوږ نه، بلکې تریخ وي او د لرې اندازې زیاتوالی یې وژونکی کېدای شي. د دې مادې مهلک اندازه د ژوندي موجود د هر کیلو وزن په مقابل کې یو ملي ګرام ده. که د کانونو د پاتې اوبو سیانید کنټرول نه شي، نو کولی شي د ځمکې لاندې اوبو او سطحي اوبو ته لاره ومومي او سرچینې ککړې کړي. (۱)

اول شکل: د سروزو استخراج د سیانوراسیون (سیانید) په طریقه که په دې پړاو کې پوره دقت ونه شي، ترلاسه شوی محلول کولای شي د چاپېريال لپاره په زیانمنه بڼه بدل شي. (۵)

د سیانید د زیانونو د کمولو لپاره له لاندې لارو څخه گټه

اخیستل کېږي:

- د سیانید بیا کارول او د پاکولو سیستمونه

- د کاتالیزورونو کارول

- د نانو ټکنالوجۍ څخه ګټه اخیستل

- د فاضله موادو اغېزمن مدیریت

- د کاري ځواک روزنه (۳،۵)

د سیماب ککړتیا

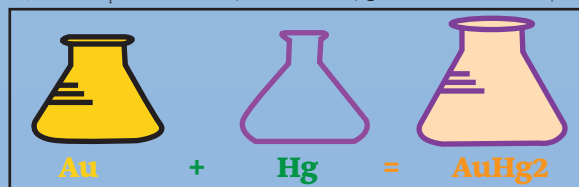
سیماب د سروزو په کانونو کې یو له تر ټولو خطرناک فلزونو څخه ده.

دا فلز د مایکرو ارګانیزمونو په مرسته فلز او سیماب ته بدلېږي چې د

اوبو د ژوندیو بوټو د له منځه وړلو لامل کېږي. د کار په چاپیریال کې

د سیماب بخارات باید هېڅکله د (0.1 mg/m^3) څخه زیات نه وي.

دویم شکل: د سروزو د استخراج پر مهال د سیماب په مرسته ترسره شوي د غبرګون بېلګه

د سروزو په کانونو کې د آرسنیک ککړتیا

له سیماب وروسته، آرسنیک د سروزو د کان کیندنې بله جدي

چاپېریالي ستونزه ده. د دې فلز زهري خاصیت د کانونو د کارګرانو

روغتیا ته د نه جبران کېدونکو زیانونو سبب کېدای شي. د وژونکې

کچې اندازه یې شاوخوا (100 mg) ده.

د آرسنیک د مسمومیت نښې

- د معدې او کولمو سخت ګډوډي

- کانګې

- په لوړه اندازه د پوستکي کلکوالی او د هډوکو په څېر کېدل

د آرسنیک د مسمومیت د مخنیوي لارې

- د کانونو دننه د دقیق او بشپړ هوايي سیستم کارول تر څو دورې او

ذرات پاک شي.

- د ځانګړو دستګشو او د ذرو ضد ماسکونو کارول

- د ښې پایلې لپاره باید هوايي سیستم تړلي ډول وي. (۲،۳،۵)

درېیم شکل: د خونديتوب وسایلو لکه ماسک کارول د ګازي مسمومیت د مخنیوي لپاره اړین دي. (۵)

پر کارګرانو د سروزو په کان کیندنې کې نورې زهري اغېزې

که څه هم په لږو مقدارونو کې آرسنیک مسمومیت نه رامنځته کوي،

خو که اندازه یې له درملیز حد څخه لوړه شي، لاندې اغېزې لري:

- د پوستکي ارغواني کېدل

- ژېړکۍ (یرقان) او هیپاتیت

- نس ناستي، کانګې، د کولمو زخمونه

- د وینې د شکر کموالی

- په ادرار کې د وینې څرګندېدل او د ادرار کموالی

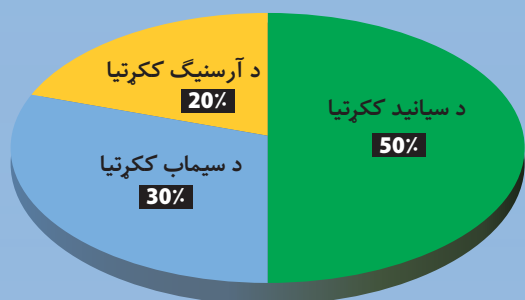
- د وریدې ستنې په وسیله داخلېدو سره د انا فیلاکټیک عکس العمل

رامنځته کېدل

- د هډوکي د مغز تخریب (اپلازیا)

- له وړو رګونو څخه د وینې بهېدل (۶،۷)

د درېیو ککړتیاوو (سیانید، سیماب، آرسنیک) پرتله

نمودار ۱: د سروزو د استخراج په بهیر کې د سیانید، سیماب او آرسنیک د ککړتیا کچې پرتله ښيي. (۵)

د چاپېریالي زیانونو د کمولو لپاره وړاندیزونه

- د زرغونو (شین) ټکنالوجیو کارول ترڅو له زهري موادو لږه ګټه

واخیستل شي

- د منرالونو د فاضله موادو مدیریت کول

- د چاپېریال مدیریتي پلان (EMP) برابرول او د چاپېریال ساتنې بودیجه

تعیینول

- د سیانید د خطرونو کمولو لپاره د اوبو پرمختللي تصفیه سیستمونه

- د منظمې تفتیشي او څارنې برنامې شتون او د چاپېریال د اغېزو

ارزونه (EIA)

- د چاپېریال ساتنې فرهنگ ترویجول او د کارګرانو روزنه

- د زیاتګنو سیمو بیا رغونه او ترمیم (Closure plan and

rehabilitation Plan)

- د بدیلو، پایدارو او لږ خطر لرونکو میتودونو د څېړنو ملاتړ.

پایله

د سروزرو کانونه که څه هم اقتصادي ارزښت لري، خو که د استخراج پر مهال لازم قوانین رعایت نه شي، چاپیریال ته ستر زیان رسوي. فلزونه لکه: سیماب، آرسنیک، تالیم، تلوریم، بیسموت، پیروتیت، انټیموان او پیریت د اکسید کېدو په صورت کې د ککړتیا جدي سرچینې دي. د سروزرو د استخراج سیانوراسیون (سیانید) میتود سره له دې چې ډېر زیان لري، خو د اقتصادي او متالورژیکي گټو له امله زیات کارول کېږي. د سیانید د خنثی کولو لپاره د زاج سبز، پراکسیدونو، پرمنگنات، هیپوکلورایت او اوزون کارول اغېزمنې لارې دي. د چاپیریال ساتنې مدیریتي پلان (EMP) په اړه د متخصصینو مشوره ډیره اړینه ده تر څو د اغېزمنو ساحاتو د کنټرول او مدیریت په برخه کې فعاله ونډه ولري، د چاپیریالی اغیزو د کمولو په برخه کې د بودیجې مصرف او اغیزمنې لارې وړاندیز کول.

اخځلیکونه References

۱. زهرجن مواد، تېزابي اوبه، دورې - (د وهرزقان څېړنه) Civilica
۲. (PTEs) درنې فلزي عناصر (AMD) فضلات، تېزابي کان اوبه tailings د MDPI - Laker (2023)
۳. د اوبو کمښت، فرسایش، د ویالو وچېدل (2022) او ملګري Mencho
۴. د چاپیریال چمتووالی د کان ترڅنګ، د ایکوسیستم بدلونونه - Seki (2022)
۵. د ځنګلونو له منځه وړل، ککړتیا، دوامداري - د سروزرو کان کیندنه - Wikipedia
۶. د سیاناید لیکېدنه، د اوبو ککړتیا، پایلې - Zortman-Landusky
۷. ککړتیا، د خاورې او اوبو زیان، د ایکوسیستم له منځه تګ ناقانونه کان کیندنه - Wikipedia

دیپلوم انجنیر صبغت الله غفاری
کارمند ریاست لابراتوارهای وزارت معادن و
پترولیوم

تحقیق پیرامون استحصال محروقات مایع از زغال سنگ بلخاب

خلاصه

این تحقیق در مورد روند استحصال محروقات مایع از زغال سنگ بلخاب صورت گرفته است، در این تحقیق از میتوهای کتابخانه‌ای و ساحوی استفاده گردیده است، که برای استحصال محروقات مایع از زغال سنگ بلخاب با استفاده از دیتاهای منابع مختلف تحقیق صورت گرفته است. امروزه اهمیت زغال به همه روشن است گرچه تا حدود زیادی کارخانه‌ها و فابریکات گازی و نفتی شده ولی هنوز از اهمیت زغال سنگ کاسته نشده است در افغانستان زغال سنگ با کیفیت عالی وجود دارد.

بر اساس معلومات وزارت معادن، در حوزه‌های ذخایر اثبات شده آن حدود (۱۰۰ - ۴۰۰) میلیون تن پیش بینی شده است. همچنان چندین تصفیه خانه تیل با معیار و تکنالوژی جدید جهانی در افغانستان ساخته شده است که یک امر مهم در جهت تسریع روند پیشرفت صنعت نفت افغانستان می‌باشد، البته جهت رشد و شکل گیری هر فن آوری لازم است که نظام نوآوری در سطح داخلی و جهانی فعال گردد و عوامل و نهادهای گوناگون را برای کمک به رشد فن آوری همسو نماید. **واژه‌های کلیدی:** نوآوری، نظام نوآوری، تکنالوژی، توسعه تکنالوژی، صنعت نفت

۱-۱. مقدمه

زغال سنگ نام کان سیاه رنگ است که از پسماندهای مواد گیاهی دوران‌های قدیم زمین شناسی (میلیون‌ها سال پیش) تشکیل شده است و به عنوان محروق و نیز ماده اولیه برخی صنایع کیمیاوی برای تولید گاز، کوک، روغن، قطران و غیره استفاده می‌شود. بخش بزرگی از حجم زغال سنگ کاربن بوده و ترکیبات دیگر زغال سنگ هایدروجن، نایتروجن، اکسیجن، خاکستر، رطوبت و سلفر است. انواع زغال سنگ در دوران‌های گوناگون زمین شناسی و تحت شرایط مختلفی به وجود آمده اند. تورب، نخستین مرحله تشکیل زغال سنگ است. پس از آن به ترتیب لینیت، زغال سنگ قیری و انتراسیت با درجات مختلف در مواد تشکیل دهنده قرار دارند.

سه نوع اصلی زغال سنگ عبارت اند از:

نوع اول: انتراسیت (زغال سنگ خشک خالص).

نوع دوم: بیتومین (قیر).

نوع سوم: لیگنیت (زغال قهوه‌ای رنگ).

سختترین نوع زغال سنگ انتراسیت است که دارای کاربن بیشتر بوده و در نتیجه دارای انرژی زیادی است. لیگنیت نرم و مقدار کاربن آن کم بوده اما مقدار هایدروجن و اکسیجن آن زیاد است. خواص بیتومین بین انتراسیت و لیگنیت قرار دارد. امروزه هنوز می‌توان تورب را در کشورهای زیادی یافته و از آن بعنوان منشاء انرژی استفاده نمود.

زغال سنگ کانی پر انرژی است، که از بقایای درختان، بوته‌ها و سایر گیاهان زنده سال به وجود می‌آید. نشو و نمای این گیاهان در دوره‌هایی که آب و هوای زمین ملایم و مرطوب بود، صورت گرفت. زغال سنگ یک سنگ رسوبی است. قسمت اعظم این ذخایر تقریباً (۱۵۰) میلیون سال پیش پدید آمدند. سپس اوضاع برای رشد سرخس‌های دانه‌دار گرمسیری بسیار عظیم و درختان بدون گل غول پیکر، در باتلاق‌های وسیع فراهم شد این گیاهان بعد از خشک شدن و از بین رفتن به داخل باتلاق‌ها می‌افتادند و بر اثر خروج اکسیجن، فساد بی‌هوازی تسریع می‌شد. پوشش گیاهی به ماده‌ای لجن مانند، به نام بیت (Peat) تبدیل شد. بیت در زیر فشار خشک و سخت شد و به زغال سنگ بیت (لینیت یا لیگنیت، که به زغال سنگ قهوه‌ای نیز موسوم است) تبدیل شد. فشار بیشتر و گذشت زمان، زغال سنگ قیردار را به وجود آورد، که هر (۶) متر ضخامت رسوب گیاهان به (۰.۳) متر زغال سنگ تبدیل شده بود و در نهایت سختترین و مرغوبترین نوع زغال سنگ یعنی انتراسیت (Anthracite) را به وجود آورد. زغال سنگ یکی از منابع فسیلی تجدید ناپذیر می‌باشد. تمام ذخایر زغال سنگ جهان، حدود (۱۰۰۶) تریلیون تن برآورد شده است که در حدود (۴۶٪) آن در امریکا، کشورهای مشترک المنافع و (۱۱) ٪ در چین قرار دارد. تولید زغال سنگ بر پایه آمار سال (۱۳۷۶) در حدود (۱۰۷) میلیون تن (معادل ۱۰۱ میلیون تن معادل نفت) می‌باشد.

بیان مسئله

در این تحقیق تلاش شده است تا به پرسش‌های موجود در این رابطه پرداخته شود و نوعیت آن مشخص و در مورد وضعیت فعلی صنعت زغال، مقدار ذخایر، روند فعلی صنعت استحصال محروقات مایع از زغال سنگ بلخاب و تسریع آن که با استفاده از میتودهای مختلف که در مورد آن پرداخته شده پاسخ گفته شود.

هدف تحقیق

هدف کلی این تحقیق عبارت از بررسی ذخایر زغال سنگ بلخاب، مطالعه روند پیشرفت صنعت زغال در افغانستان و راهکارهای تسریع صنعت استحصال محروقات مایع از زغال سنگ در کشور عزیز ما می‌باشد.

اهمیت تحقیق

معادن زغال سنگ بلخاب افغانستان (ولایت سرپل و فاریاب) با در نظر داشت ظرفیت آن به اساس مطالعات که توسط اداره سروی جیولوجی افغانستان، متخصصین روسی، امریکایی و دیگر متخصصین کشورها صورت گرفته است یکی از بزرگترین معدن زغال‌دار در سطح کشور و در سطح منطقه و جهان به شمار می‌رود، استخراج، پروسس، تصفیه و استحصال معادن زغال از یکطرف زمینه شغل و کار آموزی برای انجیران و متخصصین رشته انجیرری صنایع کیمیاوی نفت و گاز شده و از سوی دیگر در جهت تسریع پایه‌های اقتصادی کشور می‌گردد که به همین لحاظ تحقیق در مورد روند پیشرفت صنعت زغال سنگ افغانستان و مطالعه آن از اهمیت و مبرمیت بزرگ و خاصی برخوردار است.

ضرورت تحقیق

با اجرای این تحقیق در دانش رشتوی حل مشکلات تصفیه، استخراج و عرضه معادن زغال سنگ از خود کشور انجام می‌شود؛ همچنان جهت رشد پایه‌های اقتصادی و خود کفایی صنعت استحصال محروقات مایع از معادن زغال سنگ افغانستان که ضرورت مبرم و اساسی را تشکیل می‌دهد استفاده می‌شود.

پرسش‌های تحقیق

سوال اول: چه وقت حوزه‌های معادن زغال کشور کشف شده است و چند حوزه زغال با چه مقدار ذخایر موجود است؟

سوال دوم: تا فعلاً روند پیشرفت صنعت معادن زغال چطور بوده است و چند تصفیه خانه ساخته شده است؟

سوال سوم: چگونه صنعت استحصال محروقات مایع از زغال سنگ معادن کشور را تسریع می‌توانیم؟

فرضیه تحقیق

مطالعه حوزه‌های معادن زغال، مقدار ذخایر، روند فعلی و کاربرد آن و تسریع صنعت برای تقویت اقتصاد در کشور می‌باشد.

مشکلات و محدودیت‌های تحقیق

مشکلات که در دوران تحقیق مواجه شدیم اول اینکه نبود امکانات لازم و مصارف جهت بازدید از تمام ذخیره‌های زغال بلخاب و همچنان نبود مواد مورد مطالعه در رابطه به ذخایر زغال سنگ بلخاب و نیز نبود مواد لازم در لابراتوارهای وزارت معادن و پترولیوم جهت تهیه بهتر و خوبتر سلایدها و راپور.

نتایج متوقعه

نتایج که از تحقیق هذا بدست خواهد آمد باید جواب گوی هدف تحقیق و سوالات تحقیق باشد. بعد از انجام تحقیق نتایج متوقعه عبارت از بدست آوردن معلومات در مورد روند پیشرفت صنعت استحصال محروقات مایع از زغال سنگ بلخاب (مقدار ذخایر نفت، روند پیشرفت صنعت و راهکارهای تسریع صنعت) استحصال محروقات مایع از زغال سنگ و دیگر خصوصیات آن بحث صورت خواهد گرفت. در انجام نتایج بدست آمده از میتودهای مختلف که در این تحقیق استفاده می‌گردد اهمیت اقتصادی زغال و استحصال محروقات مایع از زغال سنگ کشور واضح خواهد گردید.

مرور بر ادبیات گذشته یا پیشینه تحقیق

بهره برداری و استفاده از نفت در قرون جدید بصورت صنعتی و انبوه انجام می‌شود اما آشنایی انسان با نفت به استناد مدارک تاریخی بسیار پیشتر از این بوده است، بخش اعظم نفت خام از هایدرات‌های کاربن تشکیل شده و مقدار کمی عناصر دیگر نیز به آن مخلوط می‌گردد، که این عناصر در زیر با فیصدی نشان داده شده اند.

نوآوری در طول تاریخ تأثیر عمیقی بر توسعه و پیشرفت انسان‌ها داشته است، از زمانی که انسان‌ها به دنبال استفاده از ابزارهایی چون سنگ برای ادامه حیات خود بودند نوآوری را توسعه داده‌اند، در طول تاریخ، بشر با نوآوری‌های چون کشاورزی، اختراع چرخ و استفاده از انرژی آبی زندگی خود را دچار تحول نموده است. (۶)

مروری اجمالی بر تاریخچه زغال سنگ

چینی‌ها اولین انسان‌های بودند که از زغال سنگ استفاده کردند. معدن زغال سنگ فوشان در شمال شرقی کشور چین قدامتی در حدود سه صد سال دارد. چینی‌ها معتقد بودند که زغال سنگی است که می‌تواند بسوزد. زغال سنگ در بیشتر از (۴۸) ایالت آمریکا و در سایر نقاط جهان یافت می‌شود.

استخراج زغال سنگ به روش‌های مختلفی صورت می‌گیرد. استخراج بعضی از معادن زغال سنگ از طریق حفر چاه‌های عمودی و افقی عمیق و فرستادن معدنچیان به اعماق زمین با آسانسور یا ترن انجام می‌شود. روش دیگری که مورد استفاده قرار می‌گیرد، روش استخراج روباز است. در این روش به کمک بیل‌های مکانیکی بزرگ لایه‌های فوقانی روی زغال سنگ را برداشته و بعد از خارج نمودن زغال سنگ مجدداً آنها را به جای اولی شان باز می‌گردانند.

سپس زغال سنگ توسط ریل، کشتی و حتمی خطوط لوله به مناطق مورد نظر حمل می‌شود. برای حمل از طریق لوله، ابتدا باید زغال سنگ خرد و سپس با آب ترکیب شده تا محلولی آبکی (دوغ آب) ساخته شود. سپس این محلول از طریق خطوط لوله کیلومترها پمپ می‌گردد. از طرف دیگر از این زغال به عنوان محروق نیروگاه‌ها و سایر کارخانجات استفاده می‌شود. زغال سنگ که زمانی ماده ارزان، کثیف و بدون جذابیتی شمرده می‌شد، در حال حاضر بزرگترین رشد مصرف را در بین انواع مواد محروقاتی جهان دارد. به گزارش متال بولتن استفاده از زغال سنگ در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، به واسطه فقر افزایش یافته است و اگر تکنالوژی زغال سنگ پاک کاربردی شود، این ماده به عنوان منبع گریز ناپذیر انرژی در آینده باقی خواهد ماند. شرکت معدنی آنگلو امریکن دومین شرکت معدنی بزرگ جهان در گزارشی اعلام کرد: زغال سنگ نه تنها در سال گذشته، بلکه بین سال‌های (۲۰۰۰-۲۰۰۶) و حتی در دهه‌ای که آغاز آن از سال (۱۹۹۶) است، سریعترین میزان رشد در میان سوخت‌های مختلف جهان را به خود اختصاص داده است. بیش از (۷۰) درصد از این رشد از جانب کشورهای در حال توسعه، به ویژه چین، هند و اندونزی بوده است. چین به تنهایی (۷۲) درصد از رشد مصرف زغال سنگ جهان در سال گذشته را به خود اختصاص داد. این کشور همچنین (۵۲) درصد از مجموع انرژی در جهان در همان مدت را بخود اختصاص داد.

کشور چین بزرگترین تولید کننده و مصرف کننده زغال سنگ در جهان است. این کشور در طول (۵) سال آینده، هر چند روز یکبار، یک نیروگاه جدید زغال سنگ سوز افتتاح خواهد کرد. این امر به منظور همراهی و حمایت از رشد سالیانه (۱۰) درصدی اقتصاد داخلی چین صورت می‌پذیرد.

تبدیل زغال سنگ به محروق مایع (CTL)

مخفف عبارت انگلیسی (Coal to Liquid) بوده و به معنی تبدیل زغال سنگ به محروق مایع می‌باشد. فن‌آوری تولید محروق مایع از زغال سنگ یا گاز طبیعی (Gas To Liquid) فن‌آوری جدیدی نیست. روش فیشر-تروپش که توسط دو محقق آلمانی به نام‌های فرانتس فیشر و هانس تروپش در سال (۱۹۲۳) به وجود آمد و در طول جنگ جهانی دوم، آلمان و جاپان از این روش برای تولید محروق‌های جایگزینی استفاده کردند، در سال (۱۹۴۴) آلمان عملاً (۵۶) میلیون تن یا (۱۲۴) هزار بشکه در روز محروق‌های جایگزینی تولید کرد، همچنین در طول دوران آپارتاید هنگامی که آفریقای جنوبی با تحریم‌های بین‌المللی روبه‌رو شد، دولت آن کشور با استفاده از این روش اقدام به تولید محروق برای هواپیماهای خود کرد، هم‌اکنون در آفریقای جنوبی حدود (۳۰) درصد نیازهای محروقی در زمینه حمل و نقل از این روش بدست می‌آید. پروژه‌ای تبدیل زغال سنگ به محروق مایع اهمیت بسیار زیادی دارد، زیرا زغال سنگ مورد استفاده نسبت به نفت، قابلیت اشتعال پایینی دارد و در شرایط بحرانی زمانی که تصفیه خانه‌ها در معرض خطر قرار دارند فابریکه (CTL) می‌تواند در امنیت بیشتری به کار خود ادامه دهد. همچنین محروق جت بدست آمده از (CTL) می‌تواند برای استفاده هواپیماهای جت مورد استفاده قرار گیرد. محروق دیزل بدست آمده از (CTL) نسبت به محروق دیزل تصفیه خانه‌ها عدد سیتان بالاتری داشته و قابلیت انفجاری بالاتری در موتور احتراق داخلی دارد به همین سبب می‌تواند در تجهیزات جنگی (خودرو، نفربر، تانک و ...) مورد استفاده قرار گرفته و باعث بهبود عملکرد تجهیزات گردد. واحدهای تشکیل دهنده کارخانه (CTL) (تبدیل زغال سنگ به محروق مایع) شامل مراحل ذیل می‌باشد:

مرحله اول: ابتدا زغال سنگ در واحد گازی ساز به گاز سنتز تبدیل می‌شود.

مرحله دوم: گاز سنتز تصفیه شده و گوگرد و مواد اضافی دیگر از آن جدا می‌گردد.

مرحله سوم: با اضافه کردن بخار به گاز سنتز و انجام واکنش کیمیاوی بخار آب با کاربن دای اکساید، نسبت هایدروجن به کاربن دای اکساید به مقدار مورد نظر (۲ به بالا) می‌رسد.

مرحله چهارم: گاز سنتز به واحد فیشر- تراپش فرستاده شده و در آن واکس، دیزل، بنزین و ... تولید می‌گردد.

مرحله پنجم: با توجه به نیاز بازار واحد واکس کرکنگ نیز اضافه شده تا واکس را به دیزل و بنزین تبدیل کند.

مواد خام عملیه تولید محروقات مایع

مواد خام عملیه تولید محروقات مایع عبارت اند از: زغال سنگ، آب و اکسیجن هوا.

در اصل مواد خام این پروژه زغال سنگ بوده و اکسیجن هوا و آب از عناصر کمی این عملیه می‌باشند و ماده خام اصلی این عملیه گفته نمی‌شوند.

عملیه تولید محروقات مایع

سنتیز میتانول می‌تواند در سه مرحله جدا سازی گردد.

در مرحله اول گازهای خوراکی یا مواد خام تحت یک فشار متراکم می‌گردد و این همراه با چندین مرتبه فشرده سازی و سرد سازی صورت می‌گیرد.

مرحله دوم گازات فشرده شده گرم می‌گردد و سپس به ریاکتور روانه می‌شود.

در مرحله سوم میتانول در ستون دیستیلات از آب جدا می‌گردد قبل از داخل شدن ستون دستیلا که توسط فشار محیط عیار شده جریان روند که از بخش تعامل می‌آید غیر فشرده می‌باشد. زمانیکه جریان عمومی متراکم می‌گردد هایدروجن و کاربن دای اکساید تعامل نشده از لوله پاک سازی می‌گردد. روند توسط دو تعامل در ریاکتور صورت می‌گیرد.

پارامترهای اساسی عملیه تولید محروقات مایع

درجه حرارت: درجه حرارت در دستگاه گازیفیر زغال سنگ (۱۳۹۰) درجه سانتی گراد می باشد و همچنان درجه حرارت در ریاکتور فیشر تراپش (۱۴۷) درجه سانتی گراد می باشد.

فشار: فشار در دستگاه گازیفیر زغال سنگ (۷۵ bar) می باشد و فشار در این ریاکتور (۳۸bar) می باشد.

کتلست: در سال های اخیر تحقیقات صورت گرفته که بحیث کتلست از کلوراید جست (ZnCl) استفاده می شود. این کتلست تحت (500-525 OC و فشار 10.5-14Mpa) کار میکند. در این شرایط کتلست کلوراید (ZnCl) تبخیر شده و با زغال یکجا می شود (وقت تماس درین حالت تا یک دقیقه) می باشد محصولاتی که از زغال سنگ حاصل می گردد قرار ذیل اند:

کوک: کوک از طریق تجزیه شیمیایی زغال سنگ در اثر حرارت تولید می شود. تجزیه زغال سنگ به معنای حرارت دهی به زغال سنگ در هوای بدون اکسیژن برای تولید گازها، مایعات و پسماندهای جامد (زغال یا کوک) می باشد. تجزیه زغال سنگ در دمای بالا کربنیزاسیون نامیده می شود. تنها زغال های خاصی با ویژگی های پلاستیکی دقیق (مانند کوک بیتومینه یا زغال های نرم) می توانند به کوک تبدیل شوند. معمولاً گاز تصفیه شده کوک به عنوان سوخت مورد استفاده قرار می گیرد، اما سایر گازها مانند گاز کوره بلند که با گاز طبیعی، غنی می شوند یا گاز طبیعی خالص نیز می توانند مورد استفاده قرار گیرند.

نیمه کوک: پسماندهای به هم چسبیده شده زغال سنگ های که در دمای پایینتر از (۸۰۵) درجه سانتی گراد به کاربن تبدیل می شوند، کوک های دمای پایین نامیده می شوند. این کوک ها معمولاً دارای مقداری پسماند مواد فرار می باشند و عمدتاً به عنوان سوخت های بدون دود جامد به کار می روند.

گاز کوک: فرآورده جانبی است که از کربنیزاسیون سوخت جامد و عملیات گازی سازی انجام شده توسط تولید کننده گان کوک و واحدهای آهن و فولادی که با کارخانه های تولید گاز و واحدهای گاز شهری مرتبط نیستند، به دست می آید. به عبارتی در پی فرآیند کوک سازی در باطری ها، گاز کوکی نیز تولید می شود که در واحد بازیابی مواد از آن قطران، سولفات آمونیوم، بنزول خام، فنالات سدیم و اسید سولفوریک (۹۲) درصد استحصال می شود. این گاز پس از آن که از ترکیبات آمونیا، بنزول خام و ترکیبات گوگردی جدا و تصفیه شد، قابل مصرف می باشد و از آن عمدتاً برای گرم کردن باطری های کوک سازی، نیروگاه کارخانه، کوره های نورد، تولیدات نسوز و بخش آگلومراسیون استفاده می شود.

به طور معمول از هر (۱۳۰۰) تن زغال سنگ کوک شو (۱۰۰۰) تن کوک و از هر تن زغال سنگ حدود (۳۰۰ - ۳۲۰) متر مکعب گاز کوک تولید می شود.

گاز کوره بلند: این گاز به صورت فرآورده جانبی در عملیات کوره بلند به دست می آید و در هنگام خروج از کوره بازیافت شده و بخشی از آن در واحد تولیدی مصرف شده و بخش دیگر آن در سایر فرآیندهای صنعت فولاد یا در نیروگاه های تولید برق که دارای تجهیزات مخصوص برای سوزاندن این گاز هستند، مورد استفاده قرار می گیرد.

قطران: این ماده محصول جانبی کوره های کوک سازی است در واقع برش های نفتالین به بعد، قطران محسوب می شوند.

محصولات اساسی عملیه

الف: میتانول یا میتایل الکول یا الکول متیلیک یا الکول چوب که ساده ترین نوع الکول هاست با فورمول کیمیاوی (CH₃OH) شناخته شده است.

به گزارش (پترومی)، میتانول از فعالیت بی‌هوازی گونه‌های زیادی از باکتری‌ها تولید می‌شود و در نتیجه مقدار اندکی از بخار میتانول وارد جو می‌شود و پس از چندین روز به وسیله اکسیجن و با کمک نور خورشید اکساید شده به آب و کاربن دای اکساید تبدیل می‌گردد. البته در عملیه سوختن میتانول هم از نظر مواد بدست آمده چنین اتفاق رخ می‌دهد ولی بسیار سریعتر در ضمن شعله سوختن میتانول بی رنگ است و باید مراقب باشیم تا با شعله آن دچار سوختگی نشویم.

در سال (۱۹۲۳) کیمیادان آلمانی "ماتیاس" پیر، میتانول را از گاز سنتز (مخلوطی از CO و H_2 که از کک بدست می‌آید) تولید کرد. در این عملیه از کلوراید جست به عنوان کتلست استفاده می‌شد و واکنش در شرایط سختی مانند فشار (۱۰۰۰-۳۰۰۰) اتموسفیر و حرارت حدود (۴۰۰) درجه سانتی‌گراد انجام می‌گرفت. در شیوه مدرن تولید میتانول، از کتلست‌های استفاده می‌شود که در فشارهای پائین عمل می‌کنند و کارای مؤثرتری دارند. امروزه گاز سنتز مورد نظر برای تولید میتانول از زغال بدست می‌آید، بلکه از واکنش متان موجود در گازهای طبیعی تحت فشار ملایم (۱۰-۲۰) اتموسفیر و حرارت (۸۵۰) درجه سانتی‌گراد با بخار آب و در مجاورت کتلست نیکل تولید می‌شود (CO و H_2) تولید شده، تحت تأثیر کتلست کلوراید جستاست، تعامل داده و میتانول ایجاد می‌کنند. این کتلست اولین بار در سال (۱۰۶۶) توسط (Cl) استفاده شد. این تعامل در فشار (۵۰-۱۰۰) اتموسفیر و دمای (۲۵۰) درجه سانتی‌گراد صورت می‌گیرد.

روش دیگر تولید میتانول، تعامل کاربن دای اکساید با هایدروجن اضافی است که تولید میتانول و آب می‌کند. به عنوان ضد یخ، حلال و محروق بکار برده می‌شود. از میتانول برای تقلیب ایتانول نیز استفاده می‌شود، این عمل به منظور غیر قابل شرب نمودن اتانولی که برای مصارف صنعتی تولید می‌شود انجام می‌پذیرد (در کشورهای اسلامی به جهت مسائل شرعی و در کشورهای دیگر به جهت معافیت از مالیات فروش مواد مست کننده) بدین منظور از مواد دیگری چون پریدین و تربانتین نیز استفاده می‌شود.

میتانول به صورت محدود به عنوان محروق در موتورهای با سیستم احتراق داخلی استفاده می‌شود. میتانول تولید شده از چوب و سایر ترکیبات آلی را میتانول آلی یا بیو الکل می‌نامند که یک منبع تجدید شنی برای محروق است و می‌تواند جایگزین مشتقات نفت خام شود. با این همه، از بیو الکل (۱۰۰) درصد نمی‌توان در ماشین‌های دیزلی بدون ایجاد تغییر در موتور ماشین استفاده کرد. میتانول به عنوان حلال، ضد یخ و در تهیه سایر ترکیبات کیمیاوی استفاده می‌شود.

روش تحقیق و جمع‌آوری مواد

تحقیق عبارت از یک فعالیت منظم و سیستماتیک است که به منظور کشف حقیقتی که بتواند بخش از مشکلات زندگی را مرفوع سازد؛ انسان‌ها از آغاز دوره حیات در پی کشف حقیقت بوده پیوسته در تلاش دانستن اسرار زندگی، طبیعت و ماحول خویش است، در واقع درک درستی و منطق از پدیده‌های طبیعی و اجتماعی برای پیمودن مسیر انکشاف و توسعه انسان‌ها را کمک می‌کند انکشاف، پیشرفت و دست آوردهای فعلی عرصه‌های عمل و تکنالوژی همه و همه مدیون تحقیقات است که توسط محققین انجام گردیده است، بنابراین انسان‌ها برای دستیابی به رفاه نیاز دارد تا ارتباط پدیده‌های مختلف طبیعی و اجتماعی تحقیقات را انجام داده و از نتایج آن برای بهبود زندگی جامعه استفاده مؤثر نمایند.

همان گونه که علوم به بخش‌های متعدد دسته بندی گردیده است، میتود و روش‌های تحقیق نیز به منظور مؤثریت بیشتر در ارتباط به علوم به بخش‌های مختلف تقسیم گردیده است، به این ترتیب برای هر علم با توجه به مؤثریت میتودهای موجود یک و یا چندین روش مورد استفاده قرار می‌گیرد، بخاطر ترتیب نمودن این تحقیق از میتودهای کتابخانه‌ای و میتود تحقیق ساحوی استفاده شده است.

تحلیل آمار و مناقشه

تحلیل آمار

در این تحقیق حجم ذخایر نفت، روند پیشرفت صنعت نفت و طریق‌های توسعه این صنعت ارزیابی گردیده‌است. برای بدست آوردن مواد جهت ترتیب این اثر با استفاده از ارزیابی دقیق سروی و جیولوجی، وزارت معادن و کتاب‌های مختلف در این رابطه استفاده به عمل آمده است.

بعد از تعبیر، تفسیر و ارزیابی مدارک بدست آمده چنین نشان می‌دهند که افغانستان دارای ذخایر بزرگ نفت می‌باشد که در منطقه و جهان از جمله‌ای یکی از پیشتازان دارای معادن بزرگ نفت به شمار می‌رود، که اکتشاف و تحقیقات این معادن در طی (۶۰) سال اخیر توسط محققان و جیولوجستان کشورهای بیرونی انجام شده‌است.

تحقیقات و بررسی نشان می‌دهد که افغانستان از نظر معادن نفت کشور غنی محسوب می‌شود، اما بیشتر این ذخایر بنا بر مشکلات داخلی افغانستان از جمله جنگ و اقتصاد ضعیف دست نخورده باقی مانده است، حوزه‌های نفتی شمال افغانستان با نام‌های "آمودریا" و "افغان- تاجیک" شناخته می‌شود.

همچنین در غرب افغانستان حوزه نفتی تیرپل در ولایت هرات قرار گرفته است که در فاصله (۹۵) کیلومتری مرز ایران قرار دارد که بررسی کاملی از این حوزه صورت نگرفته است؛ در کنار آن حوزه‌های رسوبی و احتمالی نفت در منطقه "کتواز" ولایت پکتیکا و هلمند نیز تشخیص داده شده است که تحقیق و بررسی کاملی از آن صورت نگرفته است.

از مدارک بدست آمده چنین نتیجه می‌گیریم که افغانستان نظر به ذخایر نفتی بالاتر از کشورهای سودان، ترکمنستان، ازبکستان، آذربایجان و لیبی قرار دارد اما بنابر نبود برنامه درست، امنیت و مدیریت قوی طی چندین دهه از نظر صنعت نفت از همه کشورها ضعیف می‌باشد نه تنها قادر به استخراج آن نه شده بلکه محتاج کشورهای خارجی است.

تحقیقات و بررسی‌ها وانمود می‌سازد که افغانستان در سال (۲۰۱۶) نه واردات و نه صادرات داشته است که به این اساس روند پیشرفت صنعت نفت کشور بسیار به مشکل مواجه بوده و از آن به صورت مناسب استفاده صورت نگرفته است، در چند سال اخیر بعد از روی کار آمدن امارت اسلامی استخراج معادن نفتی قشقری و انگوت ولایت سرپل استخراج نفت آغاز و استفاده صورت گرفته است.

اما متأسفانه وطن ما به اثر جنگ‌های داخلی که توسط دسایس کشورهای بیگانه، بالای مردم ما تحمیل شد پیشرفت قابل ملاحظه در عرصه صنعت نفت نداشته است، همچنان در جمله کشورهای جهان ونزویلا دارای ذخایر نفتی پیشتاز می‌باشد.

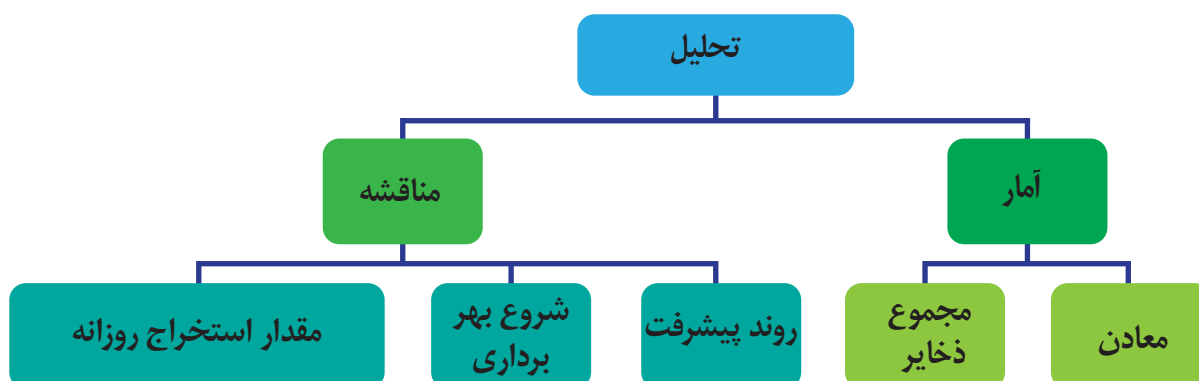
افغانستان نیازمند کار و تلاش همه جانبه در بخش صنعت نفت است زیرا یک کشور غنی از معادن نفت می‌باشد که در این راستا همه مردم مخصوصاً قشر تحصیل کرده باید سهم فعال داشته باشند.

جدول (۱) تحلیل و مناقشه تحقیق در مورد روند پیشرفت صنعت نفت افغانستان

نام معدن	مجموع ذخایر	روند پیشرفت	
		در حال افزایش/کاهش یافته/متوقف است	شروع بهره برداری
قشقری	۶،۱۹ میلیون تن	در حال افزایش	۱۹۷۶
انگوت	۱۱،۲۱ میلیون تن	در حال افزایش	۱۹۶۸
بازارکمی	۱،۱۶۴ میلیون تن	تخمینی	-
مقدار استخراج روزانه			
۱۱۰۰۰ بشکه			
۸۰۰ بشکه			
-			

زمردسای	۱۰۶۸۸ مترمکعب	متوقف	-	-
آقدریا	۲۲	متوقف	-	-
علی گل	۱،۵ میلیون تن	متوقف	-	-
ذخایر نفت گومل	نامعلوم	متوقف	-	-
اندخوی و آقینه	نامعلوم	متوقف	-	-
حوزه نفتی افغان تاجک	۱،۵۹۶ میلیون بشکه	کاهش یافته	۱۹۵۹	۳۰۰۰۰۰ بشکه
حوزه نفتی تیریل هرات	نامعلوم	متوقف	-	-
حوزه نفتی کتواز	۱۹۷۵	متوقف	-	-
حوزه نفتی هلمند	نامعلوم	متوقف	-	-

شکل (۱) تحلیل آمار و مناقشه تحقیق

جدول (۲) تحلیل و مناقشه تحقیق در رابطه به صنعت نفت کشورهای جهان

نام کشورها	مجموع ذخایر	روند پیشرفت در حال افزایش/کاهش/متوقف است
ونزوئلا	۳۰۲،۸۰۹،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
عربستان سعودی	۲۵۸،۰۲۶،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
ایران	۲۰۸،۶۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
کانادا	۱۶۷،۸۹۶،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
عراق	۱۴۵،۰۱۹،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش

کویت	۱۰۴،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
امارات متحده عربی	۹۸،۶۳۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
روسیه	۸۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
لیبی	۴۷،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
نیجریه	۳۷،۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
قزاقستان	۳۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
قطر	۲۵،۴۱۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
ایالات متحده آمریکا	۲۰،۶۸۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
چین	۲۰،۳۵۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
منگولا	۱۳،۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
الجزایر	۱۳،۴۲۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
برازیل	۱۳،۲۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
مکزیک	۱۲،۴۲۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
آذربایجان	۷،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش
سودان	۶،۸۰۰،۰۰۰،۰۰۰	در حال افزایش

در نتیجه تحقیقات نشان می‌دهد که افغانستان از نظر دارا بودن ذخایر نفت در خاورمیانه بالاتر از کشورهای سودان، ازبکستان، ترکمنستان، لیبی و غیره می‌باشد و همچنان بعد از روسیه در رتبه (۹) قرار می‌گیرد و از نظر مصرف نفت در رتبه (۱۱۷) قرار می‌گیرد، اما افغانستان در جمله کشورهای صادرکننده نفت نمی‌باشد.

بنابر مشکلات و تحولات سیاسی از سال (۱۹۵۶) الی اکنون صنعت نفت افغانستان به مشکلات مواجه شده و پیشرفت قابل ملاحظه نداشته است و همیشه نیازمند کشورهای خارجی بوده است.

نتیجه گیری و پیشنهادات

۱-۵. نتیجه گیری

با بررسی و تحلیل روند توسعه در صنعت نفت افغانستان مشخص می‌گردد که توجه حاکمیت‌ها در صنعت نفت کشور از ابتدای تشکیل شرکت نفت در دوره‌های قبل نگاهی کاملاً معطوف به بهره برداری می‌گردد، بعد از تحولات رویکرد جدیدی جهت خود اتکایی و توسعه در این صنعت مطرح گشت که به دلایل مختلف از جمله جنگ‌های تحمیلی تا مدت‌ها معطل ماند و همچنان دیدگاه غالب به صنعت نفت، دیدگاه بهره برداری از آن بود.

در این دیدگاه نفت خام دارایی رایگان طبیعی قلمداد می‌گردد که باید استخراج، بهره برداری و فروخته شود بنابراین استفاده و ارزش آفرینی از تکنالوژی پیرامون آن‌ها، اگر چه همواره بر ضرورت آن تأکید می‌شد، اما مسئله اصلی کشور نبوده است، این در حالی است که در بازار صنعت نفت مشاهده می‌نمایم که کشورهای توسعه یافته که از ابتدای شروع این صنعت در کشورشان دیدگاه یادگیری و سپس توسعه توانمندی‌ها و آفرینش تکنالوژی‌های بهره برداری را مدنظر داشته اندازه در آمد سرشار ناشی از نوآوری‌های خود در پیشرفت صنعت نفت برخوردار گشته اند که میزان آن معادل و یا حتی بیشتر از فروش نفت آنها است.

همانطور که عنوان شد جهت رشد و شکل گیری هر فن‌آوری لازم است که نظام نوآوری در سطح داخلی فعال گردد و عوامل و نهادهای گوناگون را برای کمک به رشد فن‌آوری همسو نماید، صنایع نفت نیز از این امر مستثنی نیستند به عنوان کلیدیترین صنایع در کشور ما می‌باشد توانمندی در این زمینه می‌تواند موجب توسعه در این بخش و همچنین در سایر بخش‌های صنعتی کشور گردد.

از سوی دیگر روش مطالعات تطبیقی یکی از روش‌های رسیدن به تسریع روند پیشرفت صنعت نفت می‌باشد، در این روش با توجه به نمونه‌های موفق و الگوگیری از آن‌ها می‌توان مسیر دستیابی به فن‌آوری را هموار نمود. بنابر این در این تحقیق به بررسی روند پیشرفت صنعت نفت افغانستان پرداخته شد که با توجه به مطالب فوق نتیجه‌گیری زیر قابل طرح است:

از مطالعه ذخایر نفتی کشور چنین مشخص می‌شود که حدود (۳،۳) میلیارد بشکه نفت می‌باشد، در شرایط فعلی استخراج و صنعت نفت (ضعیف) می‌باشد که نظر به کشورهای همسایه و جهان مقدار ناچیز است بناء باید صنعت نفتی با معیارها و قیمت عرضه جهانی سازگار و توسعه داده شود.

پیشنهادهای

۱- با توجه به بررسی انجام شده مشخص گردید که صنعت نفت کشور فاقد یک استراتیژی تکنالوژیکی منسجم، هماهنگ است، بنابراین به نظر می‌رسد اولین گام ضروری برای توسعه در صنعت نفت مشخص نمودن متولی هدایت توسعه فن‌آوری در صنعت نفت و تعریف استراتیژی‌های توسعه صنعت نفت در حوزه نفت، توسط این مرکز باشد.

۲- با توجه به نقش اساسی شرکت‌های کوچک و متوسط دانش بنیان در توسعه تکنالوژی و عدم نقش فعال این نوع شرکت‌ها در نظام نوآوری صنعت نفت، پیشنهاد می‌گردد با احداث پارک‌های فن‌آوری در این حوزه و ارایه حمایت‌های همچون تأمین مالی، پشتیبانی تحقیقاتی و خدمات مشاوره‌ای، اداری و شرایط را برای ورود فعالتر کار آفرینان به عرصه این صنعت فراهم آید.

۳- در نظام نوآوری صنعت نفت افغانستان در مقایسه با نظام نوآوری صنعت نفت کشورهای پیشرفته، فعالیت واسطه‌های انتشار و انتقال صنعت بسیار کم‌رنگ می‌باشد لذا، به نظر می‌رسد از راهکارهای اساسی برای توسعه صنعت نفت ارتباطی میان سازمان‌ها و شرکت‌های مختلف، نیازهای تک تک عناصر نظام نوآوری را شناسایی و آنرا با توان تکنالوژیکی دیگر شرکت‌ها در درون صنعت نفت یا حتی بیرون از آن تطابق داده و نقش واسطه‌ای را تا مرحله انتقال و انتشار کامل تکنالوجی ایفا نمایند؛ فضای رقابتی نسبی بوجود آید، البته فضای رقابت باید با قوانین مناسب از طرف دولت هدایت شود و از اتلاف منابع در اثر رقابت‌های نادرست جلوگیری شود، نقش دولت در این میان، ایجاد بسترهای حقوقی و قضایی و نظارت روند توسعه صنعت نفت است، همچنان از اینکه افغانستان دارای معادن بزرگ نفتی می‌باشد جهت پیشرفت صنعت نفت تصفیه خانه‌های جدید و مدرن نفت پیشنهاد می‌گردد اعمار شود و تجهیزات مورد نیاز در داخل کشور مهیا گردد، از خصوصی سازی دست برداشته شود، به این روش سرمایه داخلی بلند رفته از سوی دیگر نه پول به هدر می‌رود بلکه برای هزاران نفر کار پیدا می‌شود و هم خود کفا می‌شویم.

۴- تمام معادن نفت کشور دارای داخلی بوده، لذا پیشنهاد می‌گردد، تا این سرمایه ملی به صورت درست و فنی استخراج گردد در صورت عدم توانایی ساخت فابریکه تصفیه خانه نفت، نفت را از کشورهای بیرونی وارد کنیم زیرا ارزان بدست می‌آید، همچنان در بخش روند پیشرفت صنعت نفت افغانستان شرکت‌های مسئول نفت مکلف و مسئول توسعه در صنعت نفت می‌باشد که راه‌ها و طریقه‌های معقول را جهت توسعه صنعت نفت استفاده کنند، مراکز آموزشی و تحقیقاتی ارتباط با تأمین کنندگان بزرگ، و شرکت‌های کوچک و متوسط به توسعه صنعت نفت به طور کاربردی بپردازند، زیر ساخت‌های مرتبط با توسعه فن‌آوری و ارتقای سیستم‌های توسعه از جمله زیر ساخت‌های حقوقی، مالکیت فکری، ارتباطی، قانونی و کار آفرینی در صنعت نفت افغانستان احتیاج به تقویت دارد.

منابع و ماخذ

- ۱- ابراهیم زاده، داکتر خدیجه اسدیان، (۱۹۸۹) زمین شناسی برای جغرافیای (۱۹۸۹)
- ۲- براتاش، دیگران، (۱۹۷۰) جیولوجی نفت و گاز خیزی شمال افغانستان، مسکو
- ۳- مجالی، داکتر فریدون، (۱۳۸۶) زمین شناسی نفت
- ۴- مجیدی، مهندس رضا، (۱۳۸۸) بنای مهندسی نفت
- ۵- لکچر نوت استادان پوهنځي انجنیري معادن و محیط زیست پوهنتون بلخ
- ۶- راپور تخمین ذخایر هایدروکاربن‌ها در ساحات کشف ناشده شمال افغانستان در سال (۲۰۰۶م) مارچ توسط USGS مؤسسه سروی جیولوجی ایالت متحده امریکا به نشر رسیده است
- ۷- گلزاد، اسرارالدین، (۱۳۹۴) تکنالوژی و تجهیزات در تصفیه مواد عضوی پوهنتون پولی تخنیک کابل
- ۸- گلزاد، اسرارالدین، (۱۳۸۷) اساسات تکنالوجی ستیز نفتی کیمیاوی، ایران، تهران
- ۹- گلزاد، اسرارالدین، (۱۳۹۲) کیمیاتولوژی وزارت تحصیلات عالی
- ۱۰- افغانستان و صادرات نفت/ سال (۲۰۱۳) تولید نفت افغانستان به (۳۰۰) هزار بشکه در روز می‌رسد
- ۱۱- نفت و گاز در افغانستان ارزیابی توسط اداره سروی و جیولوجی ایالات متحده آمریکا
- ۱۲- معلومات در مورد حوزه نفتی و مقدار مواد نفتی، نفت در افغانستان نوشته وبگاه پژواک نفت و گاز در افغانستان ارزیابی توسط اداره سروی و جیولوجی ایالات متحده آمریکا
- ۱۳- ذخایر حوزه نفتی افغان- تاجک سرشار از منابع طبیعی است
- ۱۴- ارزیابی توسط اداره سروی و جیولوجی ایالت متحده آمریکا ژورنال نفت و گاز (۲۰۱۱ جنوری)

15 - Amie Ferris-Rot man, نوشته Exxon Explores 'Very Promising' Oil and Gas Fields in Afghanistan. I Ramey اژانس 10/11/2017 رویتر،

16 - CIA The World Factbook Country Comparison: Natural gas – proved reserves

17 - Exxon Explores 'Very Promising' Oil and Gas Fields in Afghanistan

Sep. 7, 2012 Amie Ferris-Rotman, Ramya Venugopal

18- Oil and Gas Resources - Ministry of Mines and Petroleum22.

19 -Statistical Review of World Energy - British P Etroleum-

20 - U.S. Energy Information Administration (EIA)

مفتي مير محمد نبي برهاني

د کانونو او پترولیم وزارت د اطلاعاتو او عامه

اړیکو آمر

له خاورې تر ثروته؛

طبیعی زېرمې او شرعی مسوولیتونه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْغَنِيِّ الْحَمِيدِ، الَّذِي جَعَلَ فِي بَطْنِ الْأَرْضِ خَزَائِنَ لِعِبَادِهِ، وَامْتَحَنَهُمْ فِي صَيَانَتِهَا وَأَدَاءِ حُقُوقِهَا، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى نَبِيِّ الْهُدَى، وَآلِهِ وَصَحْبِهِ
أُولِي الْعَدْلِ وَالْتَّقَى. أَمَّا بَعْدُ:

فَإِنَّ مَا أَوْدَعَهُ اللَّهُ تَحْتَ أَقْدَامِنَا مِنْ مَعَادِنٍ وَنَرَوَاتٍ، هُوَ حَقٌّ عَامٌّ لِلْأُمَّةِ، لَا لِفَرْدٍ وَلَا لِفِتْنَةٍ. وَاللَّهُ يَر_اقِبُنَا: هَلْ نَصُونُهَا بِالْأَمَانَةِ، وَنَسْتَخْرِجُهَا بِالْعَدْلِ، وَنُنْفِقُهَا
عَلَى هَدْيٍ شَرْعِيٍّ؟ فَالْنَعْمُ الَّتِي لَا تَذَارُ بِشَرْعِ اللَّهِ مَالُهَا الرِّوَالُ، وَإِذَا ضَاعَتْ فَاسْتَرْجَاعُهَا لَيْسَ بِهَيِّنٍ. فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْأَمَانَاتِ، فَإِنَّهَا مَسْئُولِيَّةٌ كُبْرَى، وَعَيْنُ
الْإِلَهِ لَا تَنَامُ.

سريزه

د اسلام مبارک دين د ژوند ټولې برخې د عدالت، امانت او د ټولنې د ګډ خیر په بنسټ تنظيموي. شريعت د انسانانو حقونو ته په داسې پوره عدالت او دقت سره ګوري، چې هېڅوک پکې له خپل حقه بې برخې نه پاتې کېږي. د همدې آسماني تګلارې له مخې هغه شتمنۍ، چې د ټول ولس ګډ ملکيت جوړوي—لکه کانونه— يوازې د لږو کسانو د شخصي ګټې لپاره نه دي؛ بلکې د ټول امت د هوساينې، سوکالۍ او ژوند د سمېدو لپاره ځانګړي شوي دي.

کانونه د الله تعالی هغه ستر نعمتونه دي، چې د ځمکې په تل کې د انسان د گټې لپاره اېښودل شوي دي. شریعت د دې نعمتونو د کېندنې، ساتنې او عادلانه وېش لپاره داسې څرگند او پیاوړي اصول لري، چې د امت د هوساینې او اقتصادي پیاوړتیا ضمانت کوي؛ که دا اصول په سمه توګه عملي شي، د امت اقتصاد پیاوړی کېږي، فقر کمېږي، د کار زمینه پراخېږي او د راتلونکو نسلونو حقونه خوندي پاتې کېږي. نو د کانونو په اړه د شرعي مکلفیتونو پېژندل یوازې اقتصادي بحث نه دی، بلکې د عدالت، امانت او د عامه شتمنیو د سم مدیریت یو بنسټیز او خورا مهم اصل دی؛ داسې اصل، چې زموږ د ملت د پرمختګ، هوساینې او دوامدارې ودې لپاره ځانګړی ارزښت لري.

لنډیز

الله تعالی انسان د خپل عبادت لپاره پیدا کړ او د هغه د ژوند ټولې اسانتیاوې یې ورته برابرې کړې؛ ځمکه، آسمان، هوا او په کې هر څه یې د انسان د خدمت او گټې لپاره مسخر کړل. د نړۍ د پای لپاره یې ټاکلې نېټه وټاکله او د مخلوقاتو ژوند یې د یو منظم رباني پلان له مخې پر مخ یووړ. څومره چې د انسانانو شمېر زیاتېده، په هماغه کچه د هغوی د اړتیاوو لپاره نوي نعمتونه برابرېدل، او کله چې د ځمکې لاندې خزانو (زېرمو) ته اړتیا رامنځته شوه، الله تعالی هغه هم خپلو بندګانو ته ښکاره کړ.

د دې ټولو نعمتونو د سم مدیریت لپاره لارښوونې اړینې وې، نو الله تعالی پیغمبران او آسماني کتابونه راولېږل؛ د آدم علیه السلام نه په پیل او په محمد مصطفی ﷺ په ختمېدو سره یې انسان ته بشپړ آسماني نظام وسپاره. مطیع او مؤمنو بندګانو لپاره یې جنت او د نافرمانو لپاره یې دوزخ وټاکه، څو هر څوک د خپلو کړنو پایله وويني. په همدې لړ کې زموږ ټول عملونه د الله تعالی له لوري په پوره دقت سره څارل کېږي او موږ د امتحان تر سیوري لاندې یو، څو په آخرت کې د خپلو کړنو بشپړه بدله ترلاسه کړو.

نو موږ باید د دې پټو خزانو په ارزښت او په دې پوه شو، چې د شرعي مسوولیت له مخې له دې قیمتي خزانو سره څرنګه چلند وکړو، تر څو په عملی ډګر کې د خپل توان په اندازه خپل دیني مکلفیت ادا کړو او خپلو مسلمانو وروڼو ته د خیر لامل شو.

اړین ټکي

- تلپاتې نعمتونه: لکه اوبه، لمر، هوا، زراعت، د باد انرژي او داسې نور.

- لنډمهاله نعمتونه: لکه اوسپنه، سره زر، مس، جست، تیل، گاز او داسې نور.

- د کانونو بدیلې اقتصادي سرچینې: زراعت، مالیات، د دولتي شرکتونو گټې، هوايي شرکتونه، د برېښنا او اوبو عواید، جوازونه، د ځمکو اجارې، د رسوبی مالګې گټه او نور.

د لیکنې موخه: الله تعالی خپلو بندګانو ته دوه ډوله نعمتونه ورکړي دي.

تلیپاتې نعمتونه: لومړی ډول هغه نعمتونه دي، چې له استفادې وروسته بېرته نوي کېږي او د دوام وړ دي، دا ډول نعمتونه د الله تعالی د رحمت له برکته تل د انسان د خدمت لپاره موجود وي؛ لکه: د اوبو زېرمې، د لمر رڼا او تودوخه، د هوا اکسیجن، د باد انرژي، د باران رحمت، د زراعت حاصل، د ونو مېوې، د رسوبي مالګې کانونه او داسې نور. انسان کولای شي له دغه ډول نعمتونو بیا بیا ګټه واخلي، ځکه چې دا نعمتونه د خدای تعالی له لورې د تلیپاتې ګټې سرچینې دي او د انسان د ژوند د ثبات او دوام بنسټ جوړوي. الله تعالی دغو نعمتونو ته لاسرسی آسان کړی، نو له هغوی څخه ګټه نه اخیستل یا یې په کارولو کې ځنډ کول سراسر تاوان دی. پر همدې اساس لازمه ده چې له دغو تلیپاتې نعمتونو څخه تل سمه او ګټوره استفاده وشي، او په دې برخه کې هېڅ ډول غفلت یا کوتاهي رامنځته نه شي.

لنډمهاله نعمتونه: دوهم ډول نعمتونه هغه دي، چې که یو ځل ترې استفاده وشي، بېرته نه راګرځي او د تل لپاره له منځه ځي، دا هغه طبیعي زېرمې دي، چې د زرګونو کلونو په اوږدو کې جوړېږي، خو انسان یې په څو کلونو کې ختمولی شي، لکه: د اوسپنې، سرورزو، مسو، جستو، الماس، ډبرو سکرو، تیلو، ګازو او نور یو ځل مصرفېدونکي زېرمې. دا ډول نعمتونه د هېواد د اقتصاد لپاره ډېر ارزښت لري، خو د هغوی په استعمال کې پوره احتیاط، دیني تقوا، د وطن خیر غوښتنه او د اسلامي امت مصالحو ته ژمنتیا لازمي ده. له همدې امله الله تعالی له دې نعمتونو څخه ګټه اخیستل د لومړنیو نعمتونو په شان نه دي آسانه کړی بلکې دا ستر نعمت یې په بې ساري پوښونو او موانعو سره پټ کړی دی، خو د انسان لاس ورته په بې پروا توګه و نه رسیږي بلکې اهمیت ته یې پوره متوجه شي او په مناسب ډول یې استفاده کړي، د دغو زېرمو غیرمسوولانه او غیرمسلكي کیندنه نه یوازې د راتلونکو نسلونو حق ضایع کوي، بلکې انسان د الله تعالی په وړاندې تر ټولو خطرناک مسوولیت ته دروي؛ داسې مسوولیت چې د قیامت په ورځ به میلیونونه انسانان

له هغه څخه د هغه د ظلم او ضایع کړي حق له امله د حساب غوښتونکي وي، او هغه به د میلیونونو بندګانو پوروړی وي. دا هغه ګناه ده چې حتی د الله تعالی په لاره کې په شهید کېدو هم نه ښل کېږي لکه چې نبي کریم ﷺ فرمایي: «يُعَقَّرُ لِلشَّهِيدِ كُلُّ ذَنْبٍ إِلَّا الدَّيْنَ»؛ (۱) شهید ته هر ګناه ښل کېږي، خو د خلکو حق (پور) نه ښل کېږي.

باید ووايو چې ملي موضوعاتو کې ټول ولس پوره مسوولیت لري، ځکه یوازې د اسلامي نظام مسوولین د ټولو کارونو له عهدې نه شي وتلای، هر قراردادي په شرعي، قانوني او اخلاقي ډول مکلف دی، چې خپل پرېکړه شوي ژمنې په صحیح، روڼ او مسوولانه توګه ترسره کړي. د کار له لومړني سروې څخه نیولې تر تولید، لېږد او پلور پورې باید الله تعالی حاضر او ناظر وګڼي، ځکه همدا باور انسان د هر ډول خیانت، غفلت او فساد څخه ساتي. قرارداديان باید په تولید کې بشپړ احتیاط وکړي، اضافي مواد ضایع نه کړي او له احتکار، انحصار او بې ځایه ګټې اخیستنې څخه ځانونه وساتي. د بنسټیزو چارو په ترسره کولو کې دې د راتلونکو نسلونو حق او اړتیاوې په پام کې ونیسي، خو د هېواد په اوږدمهاله پرمختګ کې ونډه واخلي او د راتلونکي نسل لپاره هم خیر پرې ورسېږي.

له اسراف او بېځایه مصرف څخه ډډه، د چاپېریال ساتنه، د بیت المال مراعات او په هر قرارداد کې د فساد څخه مخنیوی د هر مومن او هر مسلکي انسان بنسټیزې دندې دي، ځکه د الله تعالی مخلوقاتو ته ضرر رسول ستر جرم دی او لویه پوښتنه لري.

نو هوښیار ملتونه هغه دي، چې د الله عزوجل له ورکړل شویو دواړو ډولو نعمتونو څخه په شکر، تدبیر او عدالت سره ګټه اخلي، خو نه یوازې د دنیا ابادي او سوکالي ترلاسه کړي، بلکې په آخرت کې هم د فلاح او رښتینې کامیابۍ مستحق وګرځي.

د یادونې وړ ده چې د اقتصادي ستونزو د حل لپاره الله تعالی مونږ ته د کانونو ترڅنگ نورې ګټې مشروع او پایداره لارې هم راکړې دي. له دې جملې څخه: زراعت، مالیات (د عایداتو او شتمنیو عواید، ګمرک او داسې نور)، د دولتي شرکتونو ګټې (لکه: د مخابراتو او تصدیه)، بانکونه، هوایي شرکتونه، د برېښنا او اوبو ادارې، د پاسپورتونو او بېلابېلو جوازونو عواید (لکه: د سوداګرۍ، د ملکیت د ثبت او داسې نور)، د خدماتو محصول، د تاریخي او طبیعي ځایونو د لیدو عاید، د سرې میاشتې عواید، بهرنۍ مرستې، د ځمکو اجارې، د دولت د شتمنیو ګټې (لکه: دکانونه، ودانۍ او نور)، د رسوبي مالګې عواید او همداراز د تیلو او ګازو عایدات، چې باید په ډېر مسوولانه ډول اداره شي. د دغو ټولو سرچینو له لارې مونږ کولای شو خپلې ضروري اړتیاوې پوره او د ملت اقتصادي ستونزې حل کړو.

یادونه: تیل او ګاز که څه هم د لنډمهاله کانیزو نعمتونو له ډلې څخه دي، خو د شته معلوماتو له مخې د افغانستان د تېلو او ګازو ځینې زېرمې له یو شمېر ګاونډیو هېوادونو سره ګډ مخزن لري. که موږ خپل نفت او ګاز پر خپل وخت استخراج نه کړو، نو که څه هم زموږ تیل په مستقیم ډول د ګاونډیو هېوادونو لوري ته ونه خوځي، بیا هم د هغوی د استخراج له امله د زیرمو فشار راکمېږي.

په لنډه توګه: د نفت او ګازو په استخراج کې هر کال ځنډ، د ځمکې لاندې شتمنیو د یوې برخې له لاسه ورکولو معنا لري.

تفصیل

الله جل جلاله د ټولو مخلوقاتو خالق (پیدا کونکی)، رازق (روزی ورکونکی) او مدبر (د کارونو سمبالونکی) دی. هغه جل جلاله انسانان او پیریان یوازې د خپل عبادت لپاره پیدا کړی دی، لکه چې فرمایي: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ (۲).

ترجمه: او نه دی پیدا کړی ما پیریان او انسانان مګر لپاره د دې چې دوی زما عبادت وکړي. یعنې: خلقتاً په دوی کې داسې استعداد ایښودل شوی دی چې که وغواړي په خپل اختیار د بندګۍ په لاره تللی شي. (۳)

الله تعالی انسان ته عقل، شعور او اختیار ورکړی، څو د خیر او شر ترمنځ د خپل هوډ او ارادې له مخې انتخاب وکړي. د انساني ژوند د پایښت، پرمختګ او نظم لپاره بېلابېلو نعمتونو ته اړتیا وه، نو الله تعالی په خپله بې‌پایه مهربانۍ د ځمکې په لمن کې هغه ټول امکانات برابر کړل — له اوبو، نباتاتو او حیواناتو نیولې تر قیمتي فلزاتو، تیلو، ګازو او نورو کانونو پورې.

الله عزوجل فرمایي: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ (۴)

یعنې الله تعالی هغه ذات دی، چې پیدا کړی یې دي تاسې ته هغه شیان چې په ځمکه کې دي ټول. (۵)

یعنې په ځمکه کې موجود ټول شیان یې ستاسو د ګټې لپاره پیدا کړي دي. دا آیت شریف موږ ته دا را زده کوي چې انسان د ځمکې د ټولو نعمتونو، زېرمو او منابعو څخه د مشروعې استفادې حق لري، خو دا حق د امانت او مسوولیت تر سیوري لاندې دی. الله تعالی انسان د ځمکې د آبادۍ، د هغې د منابعو د ساتنې او د ښې استفادې (د الهی شریعت مطابق) مکلف ګرځولی دی.

مونږ باید د دې الهي پیغام په مانا ژور فکر وکړو، ځکه دا خاوره او هر هغه څه چې په هغې کې دي - له اوبو او زراعتي منابعو نیولې تر سروزرو او قیمتي فلزاتو پورې — ټول زموږ د ګټې، بقاء او تمدن د ودې لپاره پیدا شوي دي. خو دا ګټه باید د تدبیر، عدالت او اسلامي اقتصاد په رڼا کې واخیستل شي.

کانونه د الهي نعمتونو له جملې یو ستر او ځانګړی نعمت دی. دا هغه زېرمې دي، چې د انسان د ژوند د ارتقاء لپاره د اقتصاد، صنعت او تمدن د پیاوړتیا بنسټ جوړوي. اسلام د دې نعمتونو د عادلانه، شفاف او مشروع ګټې اخیستنې لپاره واضح اصول لري، د اسلامي نظام د پالیسۍ مطابق طبیعي شتمنۍ — لکه کانونه — د ټول ملت ګډ ملکیت دی، نه یوازې د اشخاصو یا ځانګړو ډلو لکه چې د مخکیني آیت او د رسول الله ﷺ له دې نبوی فرمانه الهام اخیستل کېږي: «المسلمون شرکاء في ثلاث: الکلا والماء والنار» (۶)

“خلک په درې شیانو کې شریک دي: په څړځای، اوبو او اور (طبیعي سرچینې).”

د دې لپاره چې د ځمکنیو زېرمو کېندنه، وېش او مدیریت د افرادو د قدرت څخه بهر دی نو پر همدې بنسټ دا ستر مسوولیت امارت ته ورسپارل شوی، څو د دې شتمنیو ساتنه او عادلانه وېش وکړي، تر څو ټول ولس ترې برخمن شي او د ضایع کېدو، فساد او احتکار مخه ونیول شي.

په همدې مناسبت او د مخلوقاتو د خير غوښتنې په اساس الله تعالى انبياء عليهم السلام پر خپلې ځمکې خليفه گان وگرځول، هغوی ته يې کتابونه او شريعتونه ورکړل او دا چې د الله تعالى د ازلي پلان له مخې، د وروستي پيغمبر (حضرت محمد ﷺ) له بعثت او وفات وروسته د انسانانو نفوس ورځ تر بلې ډېرېده، اړتياوې پراخېدې او د ژوند د بقاء لپاره د ځمکې دننه زېرمو ته اړتيا نوره هم زياتيده بڼاء د کانونو را ايستلو ته ضرورت پيدا کيده نو الله تعالى ضرورت ته په کتو هر څه برابر کړل لکه چې، فرمايي: ﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ﴾ (۷) ترجمه: او نشته هېڅ څيز مگر په نزد زموږ دي خزاني د هغه او نه نازلوو (نه رالېږو) هغه شی مگر په اندازې معلومې سره (نه لږ نه ډېر سم زموږ له حکمت او مصلحت سره) (۸)

په پای کې ضرورت وو چې د ښو او بدو بدله ورکړل شي د دې لپاره بايد دا نړۍ پای ته ورسېږي او داسې ورځ راشي چې ټول مخلوقات په يو وار بيا را ژوندي کړل شي د هغو د اعمالو حساب ورسره وشي او هر څوک د خپلو کړنو مطابق په خپل ابدې ځای کې ځای پر ځای شي. د همدې لوی مقصد له مخې الله تعالى د نبی اکرم ﷺ په راتگ د پيغمبرانو سلسله ختمه کړه. ځکه چې د الهی تقدير مطابق نړۍ د پای پړاو ته نږدې شوې ده او د رسول الله ﷺ بعثت د قيامت له نښو څخه گڼل کېږي. نو د نبی کریم ﷺ له وفات سره د امت د لارښوونې او د دين د ساتنې مسووليت علماوو ته وسپارل شو؛

لکه څنگه چې رسول الله ﷺ فرمايي: «العلماء ورثة الأنبياء» (۹). (عالمان د انبياوو وارثان دي).

نو د دې امت د ساتنې لپاره اړينه ده، چې باعمله، با اخلاصه او له الله تعالى څخه وېرېدونکي عالمان يې مشري وکړي او دوی د متدينو او امانتدارو متخصصينو په همکارۍ د کانونو او نورو نعمتونو د مشروعې او عادلانه استفادې منظم نظام رامنځته کړي.

ځکه اسلامي نړۍ بې دينه واکمنانو، د الله تعالى له قهر څخه ناخبرو متخصصينو او هغو کسانو وړانده کړه، چې نه د اسلامي شريعت له حدودو خبر وو او نه يې د الله تعالى قدرت، امانت او د حساب ورځ پېژندله. دوی الهي نعمتونه د گناه په لارو کې مصرف کړل، ځينو يې د خپلو شخصي خواهشاتو وسيله وگرځول، ځينو يې د ظلم د ماشين په توگه وکارول او ځينو يې دا شتمنۍ د الله عزوجل دښمنانو (کفارو) ته وسپارلې. کفارو بيا د هغې په وسيله د اسلامي امت سره هغه ظلمونه وکړل چې د انسانيت عقل ترې شمېږي او د تاريخ پر مخ يې د وحشت تور داغونه پرېښي.

الحمد لله چې الله تعالى زموږ وطن ته بشپړ اسلامي نظام ورپه برخه کړی، مشران مو د شريعت او ملت غوښتنې په رېښتینې معنا درک کوي، په تېرو څلورو کلونو کې افغانستان ته هغه خدمتونه وشول چې په تېرو پنځو لسيزو کې نه وو شوي. مونږ هيله لرو چې هېواد مو په ټولو برخو کې لا ډېر پرمختگ وکړي او هر څوک خپل مسووليت په پوره صداقت تر سره کړي؛ که هغه د سړکونو په جوړولو پورې تړاو ولري، که د کانونو، بنسټيزو پروژو، ودانيزو او رغيزو چارو يا نورو مهمو برخو سره.

ځکه چې د الله تعالى د نعمتونو حقيقي شکر همدا دی چې هغه په عادلانه توگه او د شريعت د اصولو له مخې وکارول شي.

د اسلامي امارت هر مسوول د ملت امانتدار او استازی دی؛ نو د دوی لپاره ضروري ده چې د هېواد د طبيعي شتمنيو، په ځانگړي ډول د کانونو د ساتنې، مديريت او عادلانه استفادې ستر مسووليت ته پوره متوجه وي. د موضوع د اهميت له امله دا هم لازمه ده چې د رسنيو، علمي غونډو، تعليمي بنسټونو او ټولنيزو اړيکو له لارې سوداگرو، پانگه والو، متخصصينو او عامو خلکو ته د کانونو د ارزښت، حيثيت او شرعي احکامو په اړه پراخ پوهاوی ورکړل شي، تر څو ټول ملت د دې ملي سرمايې د ساتنې د ضايع کېدو د مخنيوي او د شريعت مطابق د گټورې استفادې په برخه کې له نظام سره صادقانه همکاري وکړي.

کانونه د بيت المال حيثيت لري او د ټولو افغانانو گډه ملي شتمني گڼل کېږي، د ملت هر فرد مکلف دی چې دا امانت د بيت المال په شان وساتي او د ضايع کېدو، غصب او شخصي انحصار مخه ونيسي.

له بل پلوه کانونه د وخت په څېر ارزښت لري؛ ځکه د استخراج، مدیریت او ساتنې مناسب وخت لري؛ که یو ځل له لاسه ووځي یا په ناقصه توګه وکېنډل شي، بېرته ترلاسه کول یې ناممکن یا ډېر ستونزمن ګرځي. له همدې امله د نړۍ پرمختللي هېوادونه هڅه کوي چې خپلې زېرمې وساتي او د نورو ملتونو له طبیعي شتمنیو څخه ګټه پورته کړي.

طبیعي زېرمې، په ځانګړي ډول کانونه، د هر ملت هغه بنسټیز امانت دی، چې نه یوازې اقتصادي ارزښت لري، بلکې د راتلونکو نسلونو د بقا، ثبات او پرمختګ اساسي بنسټ جوړوي.

د اسلامي امارت د پالیسۍ له مخې هم کانونه د بیت المال حیثیت لري او د ټول امت ګډ ملکیت بلل کېږي؛ نو نه د شخصي محترک په احتکار کې ورته ځای شته، نه د فاسد چارواکي په معامله او نه د بهرني ځواک په ولکه کې، بلکې د ولس د ټولو قشرونو د مشترک حق په توګه پېژندل کېږي. فقه او قانون وضاحت کوي چې «ما کان نفعه لعامة المسلمين فليس ملک الخاص»؛ (۱۰) یعنې هر هغه څه چې ګټه یې د ټول مسلمان امت لپاره وي، شخصي ملکیت نه شي ګرځېدلای. نو د لویو عامه کانونو ګټې به د اسلامي نظام تر ادارې لاندې د ټول ملت د هوساینې لپاره مصرفېږي، او د اشخاصو په واک کې به نه پاتې کېږي.

په معاصره نړۍ کې د ټکنالوجۍ ډېر ستر پرمختګونه د همدې زېرمو پر بنسټ رامنځته شوي دي، همداراز په معاصر نړیوال نظام کې ټکنالوجۍ، صنعت، انرژۍ، درمل جوړونه، الکترونیک، دفاعي وسایل او د پرمختللي تولید سکتورونه ټول په کانونو ولاړ دي. د لیتیم، یورانیم، مسو، سروزرو، اوسپنې، نادره فلزاتو او انرژیزو منرالونو پرته هېڅ پرمختللی نظام نه شي جوړېدای.

له همدې امله پرمختللي هېوادونه د خپل توان سره سم هڅه کوي، چې خپل کانونه خوندي کړي او د نورو هېوادونو د زېرمو د کنټرول لپاره پټ یا ښکاره سیاسي، اقتصادي او پوځي تګلارې عملي کړي. دا هغه حقیقت دی چې اقتصادپوهان یې د «Resource-based global strategy» په نوم یادوي. افغانستان د نړۍ له هغو هېوادونو څخه دی چې طبیعي زېرمې یې د اقتصاد د بیا احیاء لپاره ستر فرصت دی. د لیتیم، سروزرو، مسو، اوسپنې، تیلو، ګازو، زمرودو، لاجوردو او نادره فلزاتو پراخه زېرمې د دې خاورې لپاره د الله تعالی د ځانګړي تقدیر برخه ده؛ خو مناسب مدیریت، علمي استخراج، شفاف قانوني چوکاټ او ملي اقتصادي ستراتیژۍ غواړي، که دا موضوعات سم مدیریت نه شي نو دا ستره شتمني به د خلکو د هوساینې پر ځای د سیاسي شخړو، بهرنیو لاسوهنو او اقتصادي ستونزو لامل وګرځي.

له همدې امله د شریعت، اقتصاد او ملي حاکمیت له نظره د کانونو موضوع یوازې تخنیکي نه ده، بلکې یوه امانتي، ستراتیژیکه، حقوقي او تر نسلونو پورې تړلې مسئله ده. د ملت د عزت، اقتصادي استقلال، علمي پرمختګ او اسلامي عدالت د تحقق لپاره اړینه ده، چې دا زېرمې د شفاف مدیریت، ملي مالکیت، عادلانه وېش او مسلکي پلان پر بنسټ اداره شي، تر څو د امت ګډ حق، د شخصي ګټې، فساد یا استعماري فشار قرباني نه شي. د اسلامي اقتصاد له اصولو سره سم، غوره دا ده چې لومړی د خپلو خلکو اړتیاوې د خپل تولید او پروسس له لارې پوره کړو او اضافه یې د شریعت له اصولو سره سم نورو هېوادونو ته د پلور په موخه وړاندې کړو. په دې توګه به مو هم د خپل هېواد اقتصادي استقلال ساتلی وي او هم به مو د الله تعالی له نعمتونو څخه مشروع او عادلانه ګټه پورته کړی وي.

له الله تعالی څخه غواړو چې زموږ دا لیکنه قبوله کړي، او هر مسوول ته توفیق ورکړي چې خپل مسوولیت په اخلاص، عدالت او امانتدارۍ سره ادا کړي.

الله تعالی دې مونږ ته توفیق راکړي چې د ده د ټولو نعمتونو، په ځانګړي ډول د کانونو، په اړه د اسلام لارښوونې عملي کړو، تر څو مو وطن پرمختګ وکړي، ولس مو له فقر او اړتیا خلاص شي او د قیامت په ورځ الله تعالی ته سرلوري وړاندې شو. و ما توفیقي إلا بالله، علیه توکلت و إلیه أنیب.

پایله

د کانونو په چارو کې د حاکمانو عدالت او مسوولیت پېژندنه د قرارداديانو صداقت (ریسټینولي)، شفافیت (روڼتیا)، د چاپېریال ساتنه او د ملي پانګې د ضایع کېدو مخنیوی زموږ د دیني، اخلاقي او ملي مسوولیت اساسي برخې دي. هوشیار ملت هغه دی چې خپلې زېرمې د الله تعالی په وېرې، عدالت او تدبیر سره وکاروي، خو هم اوسني او هم راتلونکي نسلونه ترې ګټه واخلي.

اخځلیکونه

- (۱) صحیح مسلم کتاب الامارة.
- (۲) الذاریات: ۵۶.
- (۳) تفسیر کابلي جلد ۲ ص: ۱۲۵۰.
- (۴) سورة البقرة، آیت ۲۹.
- (۵) تفسیر کابلي جلد ۱ ص: ۲۲.
- (۶) أخرجه أبوداود ۳/۷۵۱ و اسناده صحيح، كمافی الموسوعة الفقهية جلد ۳۸ ص: ۱۹۷ حاشية: ۲ تحت لفظ معدن ۵.
- (۷) الحجر آية ۲۱.
- (۸) تفسیر کابلي جلد ۲ ص: ۱۴۸۰.
- (۹) ابوداود.
- (۱۰) الاشباه والنظائر لابن نجيم ص: ۱۱۳، ۱۱۴ و الاشباه والنظائر للسيوطي ص: ۱۶۷، ۱۶۸ والنقل بالمعنى.

معلومات عمومی در ارتباط به کروند نجیبه یا زیوری

ترکیب کروند ساده (Al_2O_3) می باشد و بین آن مخلوط (Ca, Mn, Cr, Ti, Fe) وجود دارد که کمیت آنها به دهم و صدم حصه فیصد می رسد. بعضی اوقات بین آن (Mo, Cd, Cu, V, Ni) به اندازه صدم تا هزارم حصه فیصد دیده می شود. انواع زیوری کروند عبارت از روبین (یا قوت) و سنفیر اند.

روبین (یا قوت): کرسنال های شفاف کروند که رنگ سرخ و جیگری داشته باشد بنام روبین یاد می شود. مقدار اکساید کروم در روبین از (۰.۱ تا ۴٪) نوسان می نماید. در روبین های قیمتی برما که رنگ آن مشابه به خون است کمیت (Cr_2O_3) در آن در حدود (۲٪) می باشد. علاوه بر کروم بالای رنگ روبین (U^{+3}) و (Fe^{+3}) نیز تأثیر می نماید که موجودیت آهن در آن باعث پردازهای سرخ خشتی و یورانیوم باعث پردازهای بنفش می گردد.

در سابق تنها کروندهای که رنگ آبی داشت به سنفیر متعلق می دانستند در سال های اخیر به استثنای کروندهای که رنگ سرخ دارد. تمام انواع دیگر زیوری کروند را به سنفیر مربوط می دانند به اساس رنگ سنفیرها را به انواع ذیل جدا می نماید:

سپفیر خاص: دارای رنگ آبی، آبی تاریک و آسمانی می باشد. لیکوسپفیر رنگ سفید دارد، سبز رنگ به نام زمرد شرق یاد می شود، اگر رنگ سپفیر بنفش باشد به نام امیتست شرق یاد می گردد، توپاز شرق سپفیری است دارای رنگ زرد، رنگ زرد سبز نمای آن را خریزولیت شرق می گویند، سپفیر زرد نارنجی را گیاسینت شرق می نامند، سپفیر الکساندریت مانند تحت تاثیر روشنی طبیعی رنگ سبز داشته و در روشنای مصنوعی رنگ سرخ بنفش دارد. همچنان سپفیر که رنگ آسمانی سبز نما دارد بنام اکوامارین شرق و سپفیر گلابی نیز جدا می گردد.

رنگ های مختلف سپفیر به موجودیت آهن و تیتان ارتباط دارد. همچنان و انادیم می تواند باعث تغییر رنگ در سپفیر الکساندریت مانند گردد. روبین و سپفیر در بسیاری کشورهای جهان به قسم مصنوعی تهیه می گردد. کروندهای مصنوعی در سال (صدها میلیون قیراط) در کشورهای سرمایه دار: سویدن، فرانسه، المان، ایالات متحده امریکا و برتانيا تولید می گردد. علاوه بر زیورات کروندهای قیمتی مصنوعی در وسایل بسیار دقیق به مثابه عنصر فعال مورد استفاده قرار می گیرد. روبین در فن لایزر، در شیمای میکرو الکترونی ولیکوسپفیر به حیث مواد ساختمانی مقاوم حرارت استعمال می گردد. کروندهای قیمتی در برما، سریلانکا، هند، استرالیا، تایلند، تانزانیا و مدغاسکر استخراج می گردد. معادن آن در افغانستان نیز وجود دارد (معدن جگدלק سروبی).

کروندهای نجیبه در جریان روندهای مگماتیکی، سکارنی، هایدروترمالی و میتامورفیکی به میان می آید، علاوه بر آن تجمعات آن در رسوبات پاشان مختلف دیده می شود. در برخی حالات تجمعات اندوجینی تحت تأثیر روندهای فرسایشی اهمیت صنعتی کسب می نماید که این گونه تشکیلات را می توان به سلسله اندوجینی - اکزوجینی مربوط دانست.

معادن یاقوت (روبین) افغانستان:

معادن یاقوت در افغانستان به فارمیشن سکارنها ارتباط دارد، که تشکیل آنها به تاثیرات کانتکت متاسوماتیکی گرانیت های ماورای تیزابی بالای احجار کاربناتی ما قبل کمبرین ارتباط دارد.

ظواهر روبین به دسته مرمهرای کلسیت - دولومیتی ارتباط داشته که بین گنایس های ما قبل کمبرین اخذ موقعیت نموده است. در حدود ساحه معدنی جگدלק که در ولسوالی سروبی ولایت کابل قرار دارد دو زون مرمرها تثبیت گردیده که حاوی روبین و شپنیل زیوری می باشد. آنها نظر به امتداد تا (۱۵) کیلومتر مشاهده گردیده اند. اندازه کرسنال های جداگانه روبین (۲.۵) سانتی متر می باشد.

شکل اول: یاقوت صیقل شده

طلا

مشخصات عمومی

طلا (Au) از جمله اولین فلزات است که بشر آنرا تثبیت نموده است و سامان آلات طلائی یافت شده است که قدامت آن به (۴-۵) هزار سال قبل بر می گردد. در ساحه افریقا، آسیا و جنوب اروپا طلا (۲-۳) هزار سال قبل از عصر حاضر استخراج می گردید. طلا را به حیث محصول ضمنی زمان استخراج معادن مس، جست، سرب، نیکل، سرمه و دیگر فلزات به دست می آورند. کمیت مجموعی طلا که طور ضمنی استخراج گردیده تا (۵-۷٪) تولید جهانی طلا را در بر می گیرد.

معادن و ظواهر معدنی طلا در (۱۲۰) کشور جهان تثبیت گردیده است که قسمت اعظم آن در کشورهای افریقای جنوبی، امریکا، کانادا، استرالیا و اندونیزیا جاگزین گردیده است. ذخایر تأیید شده جهانی طلا بدون روسیه در سال (۱۹۹۷م) به (۵۰۸۴۰) تن تخمین شده است. طلا یکی از فلزات نجیبه بوده که کلارک آن (4.5×10^{-7}) % (4.5 mg/T) است و چهارده ایزوتوپ طلا با اعداد کتلوی (۱۹۲ - ۲۰۶) تثبیت گردیده است که تنها ایزوتوپ (Au197) آن پایدار می باشد. معادن بسیار بزرگ اصلی طلا دارای ذخیره بیش از (۱۰۰) تن و معادن پاشان آن دارای ذخیره بیشتر از (۵۰۰) تن می باشد و معادن کوچک اصلی آن کمتر از (۱۰) تن و پاشان آن کمتر از یک تن ذخیره دارد. کمیت طلا در سنگ های معدنی در معادن اصلی از چندین کیلوگرام تا چندین گرام در یک تن سنگ معدنی و در معادن پاشان از چندین صد گرام تا چندین ملی گرام در یک مترمکعب رسوبات نوسان می نماید.

تیپ های جنتیکی و منرال های طلا خیز

تیپ های جنتیکی - صنعتی معادن طلا عبارت از سکارنی، پلوتونوجینی، هایدروترمالی، ولکانوجینی - هایدروترمالی، میتامورفوجینی و رسوبی پاشان می باشد که در عهدهای مختلف جیولوجیکی بوجود آمده است.

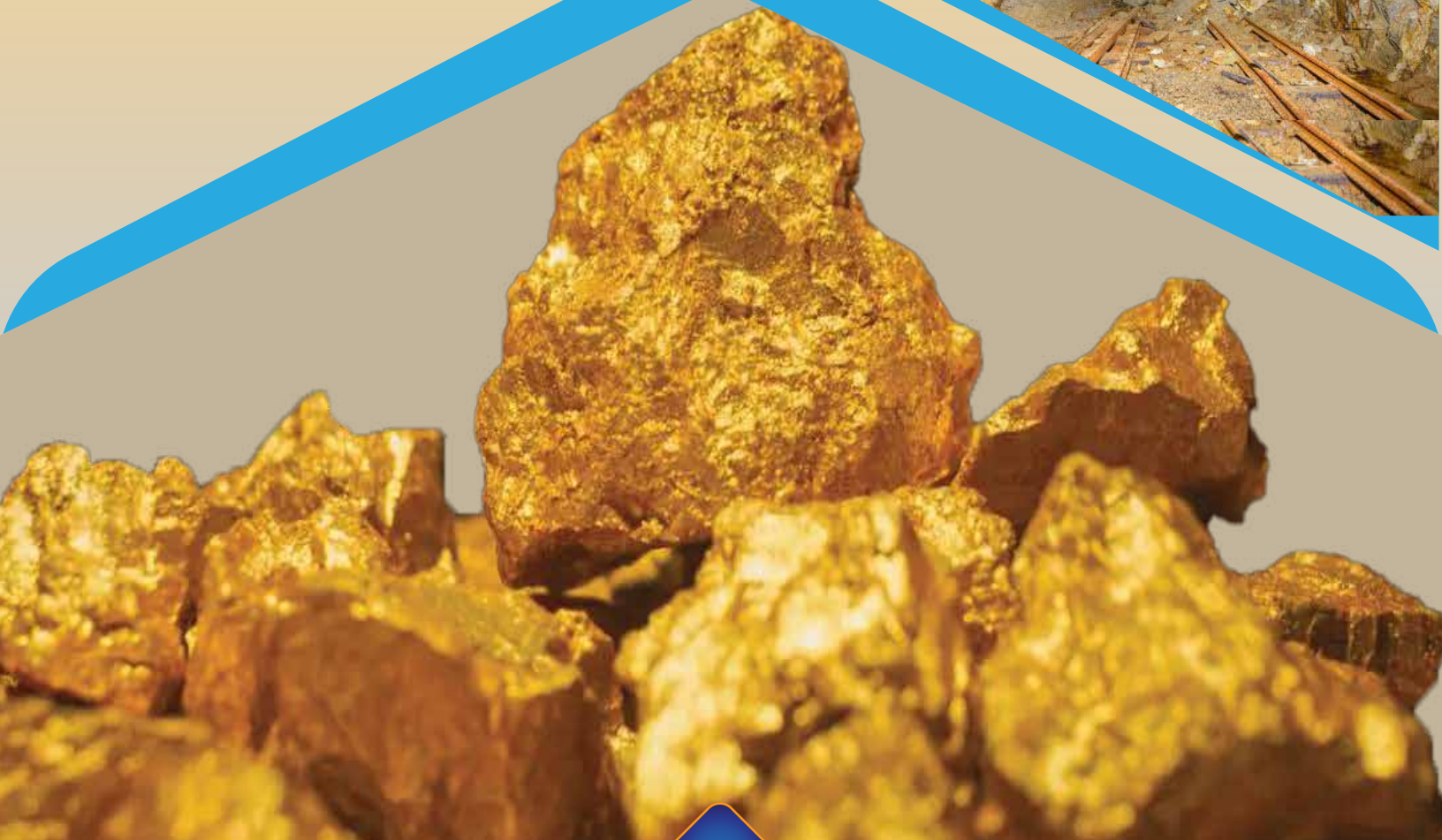
علاوه بر طلای خالص حدود (۲۰) منرال طلا خیز وجود داشته که رول مهم در تولید طلا ندارد و از جمله می توان منرال های ذیل را نام برد: الکتروم (AuAg)، کیوستیلیت (AuAg)، اوری کوپرید (Au₂Cu₃)، اوروستیبت (AuSb₂)، رودیت (Au(Ir,Rh,Ir,Pd)) و غیره.

معادن و ظواهر معدنی طلا در افغانستان

معادن و ظواهر معدنی طلا در ولایت‌های بدخشان، تخار، غزنی، بغلان، بادغیس، بامیان، پنجشیر، زابل، غور، کندهار و هرات به ثبت رسیده است که بعضی از این معادن اصلی و بعضی‌های آن معادن پاشان (رسوبی) می‌باشد.

موارد استفاده

قسمت اعظم طلای استخراج شده در بانک‌های داخلی به شکل سکه‌ها نگهداری می‌گردد که ذخایر طلا را تشکیل می‌دهد و برای کشورهای سرمایه‌دار تا (۴۰) هزار تن می‌رسد و بخش باقی‌مانده طلا در سامان آلات استفاده گردیده که از جمله مقام اول را زیورات (۵۰٪)، تخنیک الکترونی، وسایل مختلف و صنایع کیمیاوی (۳۵٪) و بالاخره طبابت (۱۰٪) مورد استفاده قرار می‌گیرد.

معرفی ریاست تفتیش تخنیکی معادن

ریاست تفتیش تخنیکی معادن در سال (۲۰۰۶م) به منظور بازرسی و نظارت از فعالیت‌های معدنکاری و معادن در ساختار تشکیلاتی وزارت معادن و پترولیوم ایجاد و تأسیس گردید.

وظایف و مسئولیت‌ها: ریاست تفتیش تخنیکی معادن دارای وظایف و مسئولیت‌های ذیل می‌باشد:

- ۱- تفتیش (بازرسی) امور فعالیت‌های معدنکاری به شمول تولید، پروسس، انتقال و فروش آن.
- ۲- حصول اطمینان از رعایت قانون محیط زیست، مقدارهای محیط زیستی و صحت و ایمنی به منظور کاهش اثرات سوء محیط زیستی و اجتماعی در فعالیت‌های معدنکاری و پروسس مواد معدنی.
- ۳- حصول اطمینان از استفاده معقول منابع منرالی توسط دارندگان قرارداد و جوازهای معدن‌کاری.
- ۴- تفتیش (بازرسی) حوادث در ساحات فعالیت‌های منرالی.
- ۵- داشتن صلاحیت داخل شدن به ساحه قرارداد، جواز و اجازه نامه معدنکاری به شمول ساحات کاری، تأسیسات، زیربناها، تجهیزات و هر نوع دستگاه، ماده یا شی دیگری که در ساحه قرارداد، جواز و اجازه نامه موجود است. این بازرسی طوری صورت می‌گیرد که باعث ایجاد موانع در انجام فعالیت‌های منرالی در ساحه قرارداد، جواز و اجازه نامه نگردد.
- ۶- بررسی موضوعاتی که به صحت و ایمنی اشخاص در معدن تأثیر سوء می‌گذارد.
- ۷- اخذ نمونه و یا هر نوع ماده یا قطعه که مرتبط به بازرسی حادثه و یا تثبیت خصوصیات مواد معدنی باشد، از ساحه قرارداد، جواز و اجازه نامه غرض آزمایش و یا به عنوان شواهد و مدارک.
- ۸- تصویر برداری و اندازه‌گیری، نقشه برداری و یا ثبت موارد و اخذ کاپی اسناد.

۹- ملزم نمودن اشخاص مربوطه دارندگان قرارداد، جواز و اجازه نامه معدنکاری تا بخش‌های که غرض بازرسی بیشتر برای مفتیش فنی معادن لازم است را دست نخورده باقی گذارند.

۱۰- تفتیش جهت حصول اطمینان از این که آیا اصول و قواعد وضع شده در ساحات قرارداد، جواز و اجازه نامه‌های معدنکاری رعایت شده است؟

۱۱- درخواست از اشخاص یا دارنده قرارداد، جواز و اجازه نامه‌های معدنکاری برای ارایه اسناد به شمول اظهارنامه و تعهد کتبی یا معلوماتی که مفتش فنی معادن جهت حصول اطمینان؛ مطابق قوانین و احکام این طرزالعمل لازم می‌داند.

۱۲- دعوت دارنده قرارداد، جواز و اجازه نامه و یا ذینفعان معادن در جلسه مربوط به بازرسی و نظارت در مورد موضوعاتی که مفتش فنی معادن آنرا جهت حصول اطمینان، مطابق قوانین و احکام این طرزالعمل رعایت شده، لازم می‌داند.

۱۳- ارائه گزارش به مراجع ذیصلاح از عدم همکاری یا جلوگیری از بازرسی توسط دارنده قرارداد، جواز و اجازه نامه‌های معدنکاری و یا سایر مراجع با نفوذ محلی.

۱۴- صدور توصیه نامه، اخطاریه، تعلیق و یا توقف فعالیت‌های معدنکاری در صورت تشخیص تخطی و تخلفات معدنکاری به دارندگان قرارداد، جواز و اجازه نامه‌های معدنکاری.

۱۵- نصب کمره‌ها یا سایر وسایل و ابزار الکترونیکی کنترل کننده در ساحات کلیدی مربوط به ساحه قرارداد، جواز یا اجازه نامه، غرض نظارت از فعالیت‌های منرالی و ایجاد شفافیت و سهولت در نظارت و تطبیق شرایط قرارداد، جواز و اجازه نامه‌های معدنکاری طبق ضرورت.

۱۶- تأمین ارتباط و هماهنگی با ریاست‌ها و آمریت‌های ولایتی و سایر مراجع مربوط در امور تفتیش (بازرسی) فنی معادن.

۱۷- حصول اطمینان از تطبیق شرایط قراردادهای، جواز و اجازه نامه در ساحات فعالیت معدنکاری.

۱۸- بررسی موجودیت طرز سلوک (دستورالعمل) و همچنان موارد ایزاد یا تعدیل محتوای آن.

۱۹- بررسی موجودیت طرز سلوک (دستورالعمل) تدابیر جلوگیری از خطرات، اضرار و حادثات و همچنان موارد ایزاد یا تعدیل محتوای آن، که متناسب با نوع و اندازه فعالیت‌های منرالی در معدن باشد.

۲۰- بررسی موجودیت طرز سلوک (دستورالعمل) حالات اضطرار و آتش سوزی‌ها، که متناسب با نوع و اندازه فعالیت‌های منرالی در معدن باشد.

۲۱- حصول اطمینان از اولویت به تدارک اجناس و استخدام افراد واجد شرایط محلی طبق نیاز شرکت و دارنده جواز معدنکاری.

۲۲- حصول اطمینان از موجودیت و تعدیلات لازم پلان مدیریت محیط زیست، مدیریت مواد بیکاره، احیای مجدد ساحات کندنکاری شده نظر به شرایط ممکن که متناسب با نوع و اندازه فعالیت‌های منرالی در معدن باشد.

۲۳- حصول اطمینان از گزارش محیط زیستی که نحوه تطبیق پلان مدیریت محیط زیستی در جریان مدت تعیین شده، به شمول خلاصه تفتیش انجام شده، غرض بررسی رعایت یا عدم رعایت پلان مدیریت محیط زیستی را شامل باشد.

۲۴- حصول اطمینان از مشوره با جوامع محلی در ارتباط به پلان مفاد محلی و پلان توسعه اجتماعی، پلان حفاظت محیط زیستی و رعایت ارزیابی تعدیلات لازم آن قبل، در جریان و یا بعد از فعالیت‌های معدن کاری که در مراحل مختلف معدنکاری هماهنگی داشته باشد.

۲۵- نظارت از اجراات و کارکردهای مفتشین ریاست معادن و آمریت‌های معادن ولایات پیرامون نظارت و بازرسی معادن ولایت مربوطه.
دست آوردهای سال (۱۴۰۳):

- ریاست تفتیش تخنیک معادن در سال مالی (۱۴۰۳) تمام ساحات فعالیت معدنکاری رسمی (۳۴) ولایت کشور را مطابق پلان انجام داده است.

- گروپ‌های تفتیش معادن از جریان بازرسی‌ها؛ مشاهدات، یافته‌ها و پیشنهادات را جهت رفع نواقص و تحقق فعالیت‌های معدن کاری مطابق شرایط جواز و قرار دادهای طی (۳۶) جلد گزارش به مقام وزارت ارائه نموده اند.

- ریاست تفتیش تخنیک معادن در جریان سال مالی (۱۴۰۳) یافته‌ها و تعداد (۲۰۰۴) موارد پیشنهادات اصلاحی منظور شده مفتشین را به شکل رسمی به تمام دارندگان جواز، ریاست‌های معادن ولایات و ریاست‌های مرکز وزارت معادن و پترولیوم و سایر ادارات مرتبط به پروژه‌های معدنی بصورت رسمی ارسال نموده و برای بار دوم نیز تعقیب گردیده اند.

- تعداد (۱۹۹۷) مورد قراردادهای جواز و اجازه نامه‌های ساحات فعالیت معدن کاری بازرسی فنی گردیده است.

- تعداد (۳۶) جلد گزارش را ترتیب و به مقام محترم وزارت ارائه نموده است.

- برخی از مشکلات، کمبودی‌ها و نواقص امورات تخنیک و مدیریتی فعالیت‌های معدنکاری و دارندگان جواز برجسته گردیده و به شرکت‌ها و مراجع مربوطه اخبار گردیده اند.

- به تعداد (۲۰۰۴) موارد پیشنهادات مفتشین جهت حل مشکلات، رفع نواقص و بهبود فعالیت معدن کاری، جمع‌آوری عواید و رعایت معیارات فنی به شرکت‌ها و دارندگان جواز و سایر مراجع ذیربط اخبار و پیگیری گردیده است.

- در روندهای ارزیابی پروپوزل شرکت‌های داوطلب، شرایط و معیارات ارزیابی پروپوزل‌ها و قراردادهای ترتیب طرز العمل‌ها و میکانیزم‌های کاربردی، تعدیل قانون، هیئت تمدید و عدم تمدید قراردادهای هیئت مقروضیت‌ها و سایر هیئت‌های که از طرف مقام وزارت هدایت فرموده سهم و نقش فعال داشته است.

- ارزیابی تعداد (۳۱) قراردادهای معادن و تعداد (۱۲۸) جواز معدن کاری مطابق فیصله جلسه شماره (۲) بند (۴) مورخ ۱۹/۳/۱۴۴۶ هیئت رهبری وزارت و ارسال آن به ریاست محترم تنظیم امور معادن بزرگ و ریاست عمومی کادستر و تنظیم منرال‌ها.

- به درخواست تعداد (۳۰) شرکت قراردادی، دارنده جواز و اجازه نامه معدن کاری که مواد منفجره معدنی را در روند نرم سازی احجار بیکاره ساحه فعالیت معدن کاری ضرورت داشته و به وزارت مراجعه نموده اند رسیدگی صورت گرفته است.

- به درخواست تعداد (۶۱) شرکت قراردادی، دارنده نامه معدن کاری که به کتاب ثبت حوادث ضرورت داشته رسیده گی صورت گرفته و کتاب به دسترس شان قرار گرفته است.

- به درخواست تعداد (۱۷) شرکت قراردادی، دارنده جواز معدن کاری که به کتاب مشاهدات در امورات کاری پروژه معدن کاری شان ضرورت داشته رسیدگی صورت گرفته و کتاب به دسترس شان قرار گرفته است.
 - تعداد (۸) پلان صحت و ایمنی شرکت‌های قراردادی معادن وزارت نظر به استقامت کاری ارزیابی و تأیید گردیده است.
- تشکیل ریاست تفتیش تخنیکي معادن:**

مجموعی پرسونل مطابق تشکیل فعلی به تعداد (۹۶)

- بست دوم (۱) بست
- بست سوم (۹) بست
- بست چهارم (۳۴) بست
- بست پنجم (۲۰) بست
- بست ششم (۲۳) بست
- بست هفتم (۱) بست
- بست هشتم (۸) بست

طرح‌های بلند مدت تفتیش تخنیکي معادن:

- ۱- طرح پلان دراز مدت مدیریت بازرسی و نظارت از فعالیت‌های فنی معادن به اساس کتگوری و اولویت پروژه‌های معدنی.
- ۲- توسعه تشکیل فنی و مدیریتی و ایجاد گروپ مفتشین خاص مطابق به ضرورت‌های پروژه‌های معدنی.
- ۳- بالا بردن سطح آگاهی و دانش مسلکی انجیران و متخصصین این ریاست.
- ۴- ایجاد سیستم دیجتلی کنترولی و ثبت دیتابیس جهت جمع‌آوری، توحید و تحلیل معلومات فنی از پروژه‌های معدنی و استفاده مؤثر از طریق تکنالوژی روز در امور نظارت و تفتیش معادن.

پلان‌های سال جاری (۱۴۰۴):

- الف - ریاست تفتیش تخنیکي معادن مطابق پلان‌های کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت بخش معادن فعالیت‌های ذیل را عملی خواهد نمود:

- ۱- ایجاد و فعال نمودن هیئت تفتیش فنی معادن.
- ۲- تعدیل طرزالعمل تفتیش فنی معادن.
- ۳- طرح و ایجاد سیستم تفتیش فنی معادن.
- ۴- ترتیب پلان جامع بازرسی و نظارت از فعالیت‌های معدنکاری در ساحات معادن.

۵- مستند سازی، دیجیتل سازی و تنظیم تجارب، مهارت‌ها و دساتیر مفتشین جهت استفاده از تجارب تفتیش معادن در آینده در بخش معادن.

ب - ریاست تفتیش تخنیکی معادن در جهت تحقق اهداف اداره فعالیت‌های ذیل را در پلان کار سالانه خویش در نظر گرفته و عملی خواهد نمود:

۱- انجام بازرسی‌های فنی از فعالیت‌های معدن کاری قراردادهای، جوازهای معدن کاری، اجازه نامه‌ها، تفاهمنامه‌ها، پروتوکل‌ها و چک پاینت‌های مواد ساختمانی و تعقیب و پیگیری پیشنهادات سال مالی (۱۴۰۳) مفتشین فنی معادن در (۳۴) ولایت کشور.

۲- ارزیابی تعهدات انجام شده شرکت‌ها در بخش محیط زیست، صحت و ایمنی و خدمات اجتماعی مطابق تعهدات شرایط قرارداد و جواز معدن کاری در (۲۶) ولایت.

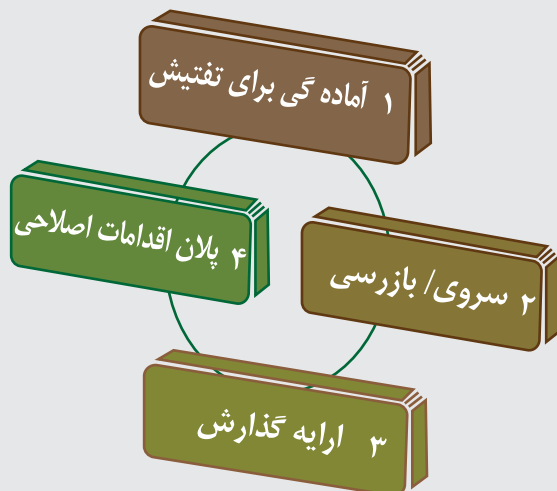
۳- تطبیق احکام، فرامین، مصوبات، هدایات و فیصله‌ها مرتبط به ساحه کاری این ریاست.

انواع بازرسی:

۱- بازرسی معمول: بازرسی است که مفتشین فنی معادن مطابق پلان کار سالانه بصورت معمولی آن را انجام میدهند.

۲- بازرسی خاص: بازرسی است که مفتشین فنی معادن مطابق حکم مقام محترم وزارت، شکایت و عریضه ذینفعان معادن، دارنده‌گان جواز و قراردادهای معادن و یا بروز حادثه و کدام منازعه بصورت فوق العاده آن را انجام میدهند.

پروسه‌های تفتیش معادن

- پروسه بازرسی و تفتیش فنی فعالیت‌های معدنکاری طبق طرز العمل این ریاست در چهار مرحله: (طرح پلان‌ها، تطبیق بازرسی و نظارت در ساحات فعالیت معدنکاری، ترتیب و ارایه گزارشات و مشاهدات از چگونگی فعالیت‌ها، صدور رهنمودها، پیشنهاد اصلاحی، صدور توصیه، اختاریه و پیشنهادات مشخص برای متخلفین معدنکاری) برنامه ریزی و به پیشبرده می‌شود.

که چېرې د کانونو د قاچاق، غیرقانوني کیندنې او یا هم د کانونو اړوند هر ډول ستونزې سره مخ شوی، د کانونو او پټرولیم وزارت د شکایتونو اورېدلو شمېرې سره په اړیکه کې شئ.

١٨١

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Islamic Emirate of Afghanistan

Ministry of Mines and Petroleum

طبیعی زېرمې، په ځانګړي ډول کانونه، د هر ملت هغه بنسټیز امانت دی، چې نه یوازې اقتصادي ارزښت لري، بلکې د راتلونکو نسلونو د بقا، ثبات او پرمختګ اساسي بنسټ جوړوي.

مفتي میر محمد نبي برهاني

د کانونو او پټرولیم وزارت د اطلاعاتو او عامه اړیکو آمر

Mines Magazine

www.momp.gov.af

@MoMPMinistryAFG

MoMPAfghanistan

Macroryan Square, Kabul, Afghanistan

د کانونو او پټرولیم وزارت

د اطلاعاتو او عامه اړیکو آمریت